

LUNDS
UNIVERSITET

Förutsättningar för större industrietableringar i Skåne

En jämförelse mellan MalmöLundregionen och Skåne Nordost

Maja Gustafsson
Vårterminen 2022

Lunds universitet

Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi

SGEL36 Samhällsgeografi: Examensarbete inom kandidatprogrammet
i samhällsplanering

Handledare: Karl-Johan Lundquist

Abstract

In connection to the Covid-19 pandemic, the global economy suffered significant damage regarding supply chains and the flow of free, open markets. In the aftermath of these struggles, both researchers and the public are debating a potential shift towards moving production sites closer to the market. This development, in combination with the ongoing establishment of larger production sites in Norrland, has sparked new interest in industrial production in Sweden today.

This paper examines the preconditions of establishing such larger industrial production sites in Skåne by comparing two sub-regions in the southwest and northeast of the region. The research is conducted by examining both physical predispositions, the structure of the local labour market, and a short survey on the perspective of public officials working with urban planning for the different municipalities. By analysing the results with traditional localisation theories, the aim is to find an explanation to differences and similarities. The research concludes that Skåne as a whole has many of the right preconditions for an industrial production site in place, but that they are spread out over space. MalmöLundregionen has a strong labour market and good infrastructure, while Skåne Nordost has accessible land and a strong industrial history. In order for Skåne to compete with other regions in northern Europe, it needs to be able to better profit from these unique aspects of the different parts of the region.

Key words: *Re-industrialisation, Industrial production, Localisation theory, Urban planning, MalmöLundregionen, Skåne Nordost*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Avgränsning	3
2. Bakgrund	4
2.1 Reshoring och återindustrialisering	4
2.1 Skåne	5
2.2.1 Historisk bakgrund	5
2.2.2 Fysiska förutsättningar	6
2.2.3 MalmöLundregionen	9
2.2.4 Skåne Nordost	10
3. Litteraturgenomgång och teoretiskt ramverk	12
3.1 Teoretisk bakgrund	12
3.1.1 Weber	12
3.1.2 Industriella distrikt	13
3.1.3 Kluster	14
3.1.4 Produktlivscykeln	16
3.2 Sammanfattning av teorier	17
4. Metod och material	18
4.1 Geografisk analys	18
4.2 Näringslivsprofilering	21
4.3 Tjänstemannaperspektivet	23
4.4 Metodikombination	25
5. Resultat	27
5.1 Fysiska förutsättningar	27
5.1.1 Jordbruksmark	27
5.1.2 Infrastruktur och bebyggelse	29
5.2 Näringslivsprofilering	30
5.2.1 Tillverkningsindustri	30
5.2.2 Högteknologisk tillverkningsindustri	32
5.2.3 Utbildningsnivå	33
5.3 Tjänstemannaperspektivet	34
5.3.1 Förutsättningar	34
5.3.2 Utmaningar	35
5.3.3 Ambitioner	37
5.4 Sammanfattning resultat	38
6. Analys	40
6.1 Skåne Nordost som industriellt distrikt	40
6.2 Klusterfördelar i MalmöLundregionen	41
6.3 Tillgång till mark	42
6.4 Tadelningen av den skånska arbetsmarknaden	44
7. Slutsats	46
8. Vidare forskning	47

1. Inledning

De senaste årens globala utmaningar med pandemi och internationella konflikter har fått flera betydande konsekvenser, även på de globala transport- och produktionskedjorna. Företag upplever ihållande problem med långa leveranstider samt brist på specifika varor och komponenter, medan konsumenter märker av problematiken i form av prishöjningar. I oktober 2020 publicerade tidningen Svenska Dagbladet en artikel om att dessa konsekvenser nu får allt fler svenska företag att överväga att flytta hem produktionen från utlandet till Sverige. Detta för att få bättre kontroll över produktionskedjan. Ett sådant exempel är glasögonföretaget Synsam som valt att flytta hem delar av sin produktion från Kina till Ockelbo i Gästrikland. (Lindström 2020)

Det potentiella trendbrottet som innebär att produktion flyttas hem till Sverige möts av entusiasm av svenska myndigheter, politiker och näringslivet i stort (Dagens Industri 2020). Förhoppningen är att den eventuella återindustrialiseringen av Sverige ska leda till tusentals nya arbetstillfällen inom tillverkningsindustrin. Särskilt hoppas många att det ska innebära en tillväxt av mer traditionella arbeten som kräver en annan typ av utbildning än arbeten i den annars snabbt växande kunskaps- och tjänstesektorn (Eriksson et al 2018). I debatten talas det ofta om så kallade ”enkla jobb”, de arbeten som inte kräver utbildning på universitet eller högskola. Sverige är idag det land i EU med lägst andel enkla jobb. Samtidigt benämns tillgången till dessa jobb ofta som en av de viktigaste förutsättningarna för att få unga, nyanlända och långtidsarbetslösa i arbete. (Ekonomifakta 2021)

Skåne är en av Sveriges tillväxtregioner med en stadig befolkningsökning och ett starkt näringsliv. Skåne är också en av de svenska regioner med störst behov av just arbetstillfällen som inte kräver universitets- eller högskoleutbildning. Sysselsättningsgraden i Skåne är lägst i hela landet, unga och personer med utomeuropeisk bakgrund är överrepresenterade i statistiken över arbetslösa (Region Skåne 2020). Trots ett stort utbud av arbetskraft har Skåne svårt att konkurrera med norra Sverige om större industrietableringar när det kommer till fysiska faktorer som tillgång till mark och ren energi. Dessutom ligger många skånska kommuner på högkvalitativ jordmark som i huvudregel ska undantas från byggnation (Boverket 2019).

Arbetsmarknaden i Skåne kan beskrivas som tudelad, där den sydvästra delen har en positiv sysselsättningstillväxt medan sysselsättningen minskar i nordost. Rörligheten mellan dessa två arbetsmarknadsregioner bedöms vara bristfällig. Den ekonomiska aktiviteten är som mest koncentrerad i områden runt städerna Malmö, Lund och Helsingborg. Det är också den delen av regionen där jordbruksmarken är av bäst kvalitet och ny exploatering därför är mer kontroversiell. Nordöstra Skåne består till stor del av skog och lägre klassad jordbruksmark, vilket innebär att de två delarna av Skåne inte bara har olika förutsättningar kopplat till ekonomisk tillväxt och sysselsättning, även de fysiska förutsättningarna skiljer sig åt (Region Skåne 2014).

1.1 Syfte och frågeställningar

Ett trendbrott där svenska företag flyttar hem produktion som tidigare förlagts utomlands skulle kunna innebära stora möjligheter för svenskt näringsliv och arbetsmarknad. Längs norrlandskusten har effekterna redan börjat märkas av, där stora industrietableringar förväntas leda till tusentals nya jobb och stora efterföljande samhällsatsningar (Tillväxtanalys 2021). Ur en skånsk kontext är effekterna inte lika synliga, de fysiska förutsättningarna ger skånska kommuner ett sämre utgångsläge när det kommer till att konkurrera om företagens uppmärksamhet och investeringar. Trots det återfinns den politiska ambitionen att arbeta aktivt med att attrahera större industrietableringar i flera kommuner (Hilletoft et al 2021).

Syftet med denna uppsats är att undersöka kommunerna i MalmöLundregionen och Skåne Nordosts förutsättningar och förmåga att ta emot större industrietableringar. Undersökningen består av en kombinerad analys av fysiska förutsättningar för etablering av större industriverksamheter i MalmöLundregionen och Skåne Nordost samt andra förutsättningar som traditionellt anses vara viktiga i en etableringsprocess. För att uppfylla syftet har följande forskningsfrågor formulerats:

- Vilka förutsättningar har kommunerna i MalmöLundregionen och Skåne Nordost för att möjliggöra större industrietableringar i den fysiska planeringen?
- Hur svarar dessa förutsättningar mot vad som föreslås i teorierna som presenteras?

1.2 Avgränsning

Uppsatsen har avgränsats till en jämförande undersökning mellan MalmöLundregionen och Skåne Nordost. Detta för att synliggöra de fysiska skillnader som finns mellan delregionerna och undersöka vilka konsekvenser det får för respektive delregions kapacitet att ta emot större industrietableringar. Avgränsningen innebär att uppsatsen inte undersöker Skåne som helhet, utan istället fokuserar på två olika delar av Skåne. Förutsättningar för Österlen och nordvästra Skåne med bland annat Helsingborg och Ängelholm adresseras alltså inte i denna uppsats.

En vanlig diskussion kopplat till möjligheten till större industrietableringar i Skåne är tillgången till el. Dagens moderna fabriker kräver ofta stabil och pålitlig tillgång till grön el som ett grundläggande krav inför etablering. Sedan 2019 har en akut kapacitetsbrist i de befintliga näten hindrat Skåne från att kunna tillgodose ett sådant krav (E.ON. 2021). Sett över hela Skåne finns inga större interregionala skillnader i tillgången till el. I denna jämförelse mellan MalmöLundregionen och Skåne Nordost adresseras därför inte elfrågan.

Uppsatsen har även begränsats till att undersöka så kallat *större industrietableringar*. Begreppet syftar till större tillverkningsindustrier som söker mark för ren produktionsverksamhet. Det innefattar markkrävande och störande verksamheter som inte kan lokaliseras till blandad bebyggelse. Avgränsningen har gjorts för att urskilja de större industrietableringarna från andra typer av verksamheter och på så sätt renodla uppsatsens ämnesomfång.

2. Bakgrund

2.1 Reshoring och återindustrialisering

År 2020 var ett speciellt och historiskt år på flera olika sätt. Coronapandemin och hanteringen av den innebar utmaningar som inte upplevts på flera generationer, utmaningar som även påverkade de globala leveranskedjorna. I pandemins första skede medförde lokala, nationella och internationella åtgärder för minskad smittspridning omfattande störningar. Svenska företag upplevde försenade leveranser och drabbades av den globala bristen av specifika varor. Eftersom att flera länder genomförde totala nedstängningar av samhället vid olika tillfällen uppkom problem både i produktionsfasen när fabriker tvingats stänga ner, och i transportfasen då vissa hamnar varit stängda och andra lidit av stor brist på arbetskraft (TT 2021).

De omfattande störningarna i leveranskedjorna ledde i sin tur till ett förändrat konsumtionsmönster hos de beställande företagen. Vid de första indikationerna på problem började flera aktörer hamstra särskilt viktiga produkter och komponenter. Alla dessa faktorer sammantaget resulterade i långtgående konsekvenser för många företag. Ett tydligt exempel är lastbilstillverkaren Scania som mellan 2020 och 2021 tvingades stoppa tillverkningen i sina svenska fabriker vid flera olika tillfällen bland annat på grund av brist på en specifik komponent som skeppas från Kina. I slutet av augusti 2021 meddelade Scania att all produktion skulle stoppas i en vecka på grund av komponentbrist, vilket innebar att cirka 9000 anställda runt om i Sverige blev tillfälligt arbetsbefriade. (Strandberg 2021)

De omfattande störningarna som uppstod när nationella lagar och smittspridningsåtgärder skapade hinder i de globala värdekedjorna har orsakat stora osäkerheter på världsmarknaden. Sårbarheten i systemet blev ännu tydligare när ett stort lastfartyg gick på grund i Suezkanalen under våren 2021. Kanalen är en av världens viktigaste transportleder, omkring 30 % av all världens containerlastar passerar den smala farleden. Fartyget blockerade kanalen för all trafik under en veckas tid, vilket orsakade en lång kö av 450 fartyg. (Bengtsson 2021)

En konsekvens av de allt mer osäkra villkoren på världsmarknaden är att företag börjar undersöka möjligheten att placera produktionen närmre konsumenterna. En aspekt av denna utveckling kallas i litteraturen för *reshoring*. Det är den strategi som företag tillämpar när de vill flytta hela eller delar av sin produktion från ett så kallat värdland till hemlandet (Pegoraro

et al 2022, s. 113). Reshoring inom tillverkningsindustrin är ännu ett relativt nytt koncept. Sedan slutet av förra seklet har den generella trenden på den globala marknaden varit att tillverkningsindustrin flyttar från högkostnadsländer till lågkostnadsländer. Det vill säga från länder med höga löner och dyr mark till länder med låga lönekrav och billig mark. Detta har av många setts som en nödvändig strategi för att vara konkurrenskraftig på den globala marknaden och producera produkter till rimliga priser (Hilletoft et al 2020).

En del forskare menar dock att många av argumenten som användes för att motivera offshoring som strategi var missvisande och inte gav en fullgod bild över de totala kostnaderna av att flytta produktion till lågkostnadsländer. Trots att de faktiska produktionskostnaderna ofta minskade så tar strategin inte hänsyn till den totala kostnaden av att inte längre ha samma kontroll över produktionskedjan som tidigare (Hilletoft et al 2020). En del forskare menar alltså att reshoring är en trend som kommer ha allt större påverkan på det svenska näringslivet i framtiden. Reshoring är dock inte den enda mekanismen som potentiellt skulle kunna bidra till en återindustrialisering i Sverige. Expansioner av redan befintliga tillverkningsindustrier och nyetablering av helt nya företag är andra aspekter som potentiellt skulle kunna driva en sådan utveckling framåt. För att en återindustrialisering ska vara möjlig krävs dock mer än ökat intresse från företagen. Det måste också finnas rätt förutsättningar för den typen av etableringar i Sverige, både fysiska och strukturella.

2.1 Skåne

2.2.1 Historisk bakgrund

När industrialismen kom till Sverige var det de norra delarna av landet som var i fokus och drev på utvecklingen. Resten av Europa var i stort behov av trä, vilket gjorde att de norrländska sågverken blev en grundbult inom den svenska exporten under 1800-talet (de Vries 2010). I Skåne var de större industrierna relativt sällsynta under den första halvan av århundradet, industrilandskapet dominerades istället av mindre hantverksmässiga fabriker som tegelbruk och mejerier. När ångmaskinen kom till Sverige i slutet av 1870-talet skalades industrierna upp och koncentrerades allt mer till geografiskt strategiska platser ur kommunikationssynpunkt. Längs järnvägen uppstod stationssamhällen på platser som tidigare inte haft någon samlad bebyggelse. Det nya transportmedlet innebar en större geografisk marknad vilket medförde en ökad efterfrågan som och behov av större fabriker (Länsstyrelsen Skåne 2022).

I slutet av 1800, början av 1900-talet var Skåne nationellt ledande inom bland annat stenkolsbrytning, tegel, cement och betongindustrin. Den mest betydelsefulla industrin för Skåne var dock livsmedelsindustrin. De geografiskt gynnsamma förhållandena på den bördiga skånska slätten skapade förutsättningar för företag specialiserade på exempelvis förpackning, konservering och djupfrysning (Länsstyrelsen Skåne 2022). Även varvsindustrin var viktig under denna period, med Kockums i Malmö i spetsen. Varvsindustrin var som störst under efterkrigstiden då Kockums under 1950- och 1960-talet var ett av de största varven i världen (Malmö stad 2021).

Under den senare delen av 1900-talet urbaniserades Sverige och Skåne i snabb takt. När konkurrensen om mark i de centrala delarna av städerna ökade så ökade också markpriserna, vilket innebar att många industrier hade svårt att stanna kvar och bedriva tillverkande verksamhet. Samtidigt drev utvecklingen av arbetarrörelsen och demokratiseringen av samhället fram reformer kring anställningstrygghet och löner för fabriksarbetare. Ökande mark- och personalkostnader i kombination med skärpta regler för bland annat buller och luftföroreningar resulterade i att industrierna flyttade ifrån städerna (Tillväxtverket 2020).

Mot slutet av 1900-talet innebar den ökande globaliseringen att industrilandskapet ritades om och många företag istället flyttade produktionen utomlands för att skära ner på kostnaderna ytterligare. För Skåne innebar det att många av de större fabrikerna, som Kockums i Malmö och flera av de stora sockerbruken, stängde ner. Den skånska arbetsmarknaden har sedan dess dominerats allt mer av kunskapsintensiva och tjänstedrivna näringar. En betydande andel skåningar arbetar fortfarande i näringar som kan kopplas till tillverkningsindustrin, men idag har svenska företag specialiserat sig mer mot produkter i toppen av värdekedjorna. Det innebär att utvinning blivit till utveckling, och att de varor som slutligen tillverkas i Sverige ofta innehåller insatsvaror och komponenter från hela världen. (Tillväxtverket 2020)

2.2.2 Fysiska förutsättningar

I Sverige har kommunerna planmonopol, vilket innebär att det är kommunens uppgift att planera den fysiska miljön genom bland annat översiktsplaner och detaljplaner.

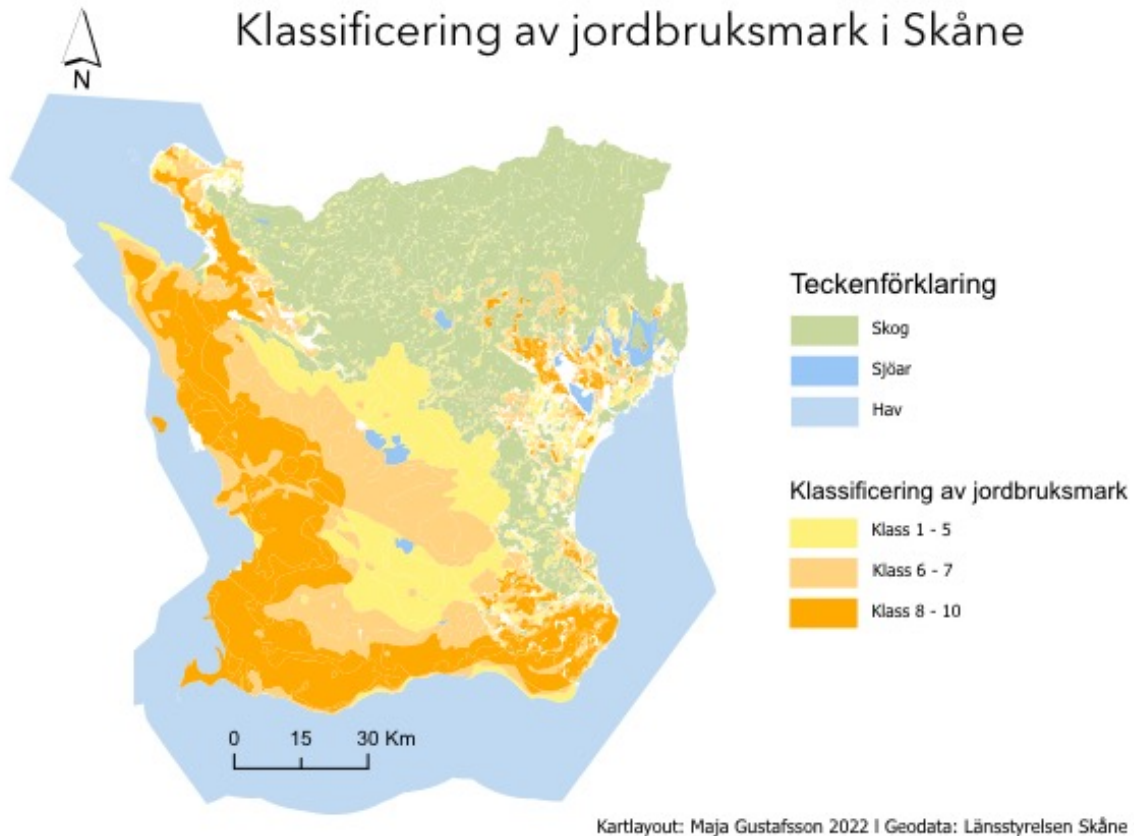
Tillverkningsindustrier är ett exempel på verksamhet som på grund av olika lagar och regler inte kan förläggas var som helst i bebyggelsen. Verksamheter som är ytkrävande, har höga bullernivåer, ger ifrån sig stark lukt eller genererar tung trafik bör till exempel inte lokaliseras till ett bostadsområde. Sådana typer av störande verksamheter ska istället förläggas på särskilt

utpekade verksamhetsområden, vilket innefattar såväl traditionella industriområden som större handelsområden eller sportarenor till exempel. (Boverket 2020)

Under de senaste decennierna, när tillverkningsindustrin minskat i Skåne, har en stor del av de gamla verksamhetsområdena förtätats och gjorts om till bostadsområden. Många av områdena låg på platser som blivit allt mer attraktiva i takt med att staden expanderat sitt fysiska område. Ett industriområde som låg i utkanten av staden när det etablerades i början av 1900-talet kunde nu ligga på ett mycket centralt läge. I takt med att företagen flyttade därifrån passade man därför på att rusta upp områdena och göra om det till nya, attraktiva bostadsområden, ofta för den nya kreativa klassen (Tillväxtverket 2020). Behovet av verksamhetsmark är dock fortfarande stort och idag har de flesta skånska städer någon typ av handels- och industriområde i utkanten av staden. Där finns allt från klädesbutiker till byggvaruhandlare, målerifirmor, logistikfastigheter, idrottsanläggningar och snabbmatsrestauranger.

De fysiska förutsättningarna för större industrietableringar i Skåne är direkt kopplade till jordbruksmarken. Nästan hälften av Skånes yta täcks nämligen av bördig åkermark, en betydande del av den så bördig att den klassas som den bördigaste i världen. Klassningen av jordbruksmark består av en 10-gradig skala som använts för att ge en uppfattning kring jordens kvalitet. Denna gradering uppkom i början av 70-talet och baseras på 1969 års ekonomiska avkastningsnivåer. Syftet med graderingen var att den skulle kunna vara vägledande i beslut rörande exploatering av jordbruksmarken. Trots att graderingen används flitigt inom den kommunala planeringen idag menar både Boverket och Länsstyrelserna att den inte uppfyller de funktioner som behövs för att vara ett godtagbart underlag. Detta dels för att jordbruket idag har andra tekniska förutsättningar än år 1969, även mark med lägre klassning kan idag ge hög avkastning och bör därför vara lika skyddsvärd som högre klassad mark. (Jordbruksverket 2021)

Trots tveksamheterna kring graderingen som trovärdigt underlag används den fortfarande flitigt inom den kommunala planeringen. Lunds kommun har till exempel tagit fram tydliga strategier för prioriteringar för jordbruksmark som medger att mark som klassas till klass 10–8 är mer skyddsvärd än mark som klassas till klass 1–5 (Lunds kommun 2021).

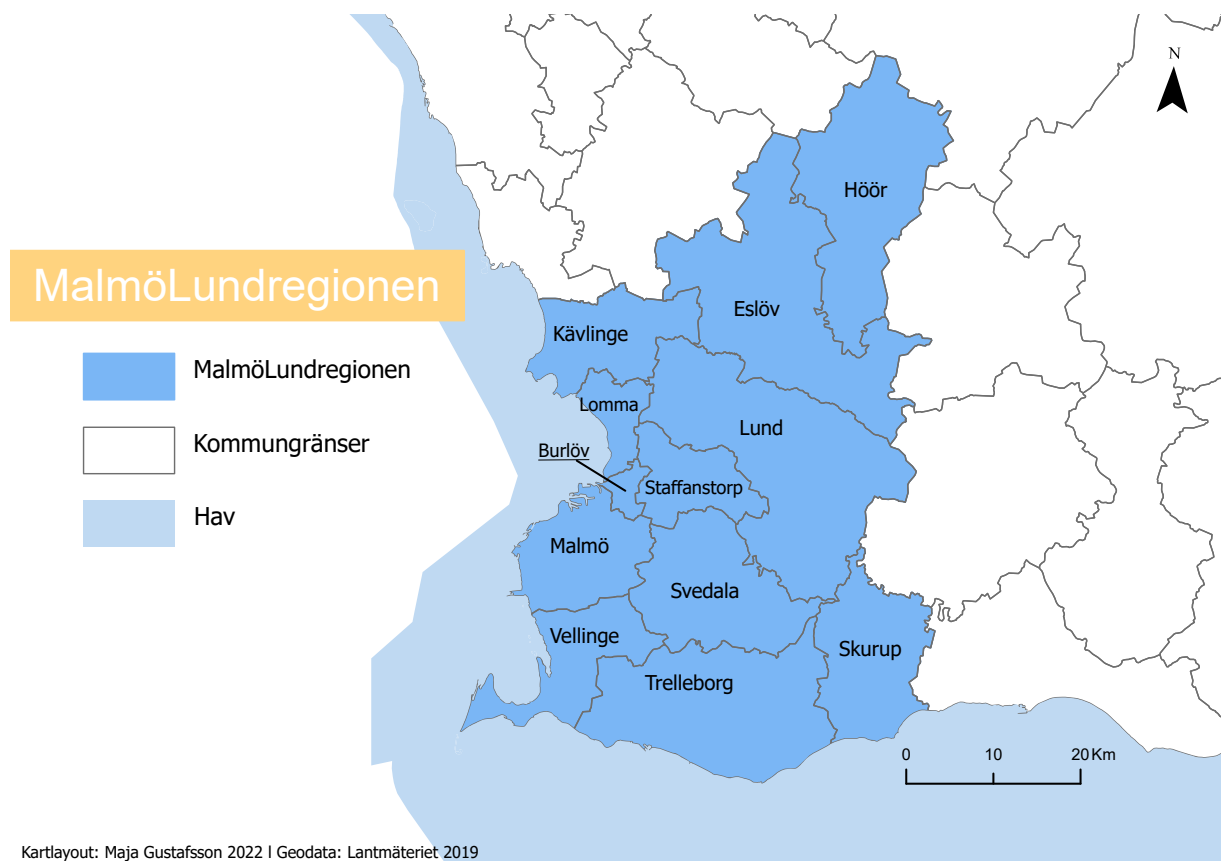
Figur 1: Karta över Skåne med klassificering av jordbruksmark.

Figur 1 illustrerar klassificeringen av jordbruksmark i Skåne. Sydvästra Skåne är nästan uteslutande helt täckt av åkermark, längs kusten är kvalitén som bäst. De geografiska förutsättningarna sammanfaller också med att det är just den sydvästra delen av Skåne som står för den största tillväxten i regionen. Ekvationen med en växande befolkning, ett ökat behov av bostäder och arbetsplatser samtidigt som marken omkring städerna inte är lämplig att exploatera ur en jordbrukssynpunkt, tvingar kommunerna till tuffa prioriteringar. Den nordöstra delen av Skåne har något annorlunda förutsättningar då den delen av landskapet huvudsakligen är täckt med skog och lägre klassad jordbruksmark.

Det finns vissa regleringar av möjligheten för en kommun att exploatera jordbruksmark. I kapitel 3 i miljöbalken konstateras det jordbruksmark är av nationell betydelse och att brukningsvärd jordbruksmark därför endast får tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose viktiga samhällsintressen. I praktiken innebär det att kommunen själv beslutar om jordbruksmarken ska undantas från bebyggelse eller ej, men att nyttan av exploateringen tydligt måste framgå (Länsstyrelsen Skåne 2015).

2.2.3 MalmöLundregionen

För att öka det mellankommunala samarbetet i sydvästra Skåne har 11 kommuner gått samman i det politiska samverkansorgan som kallas för MalmöLundregionen. Syftet är att tillsammans ta fram övergripande strategier för att utveckla regionens potential och att samarbeta i praktiska frågor. De kommuner som ingår i samarbetet är Burlöv, Eslöv, Höör, Kävlinge, Lomma, Lund, Malmö, Staffanstorp, Svedala, Trelleborg och Vellinge (MalmöLundregionen 2015).

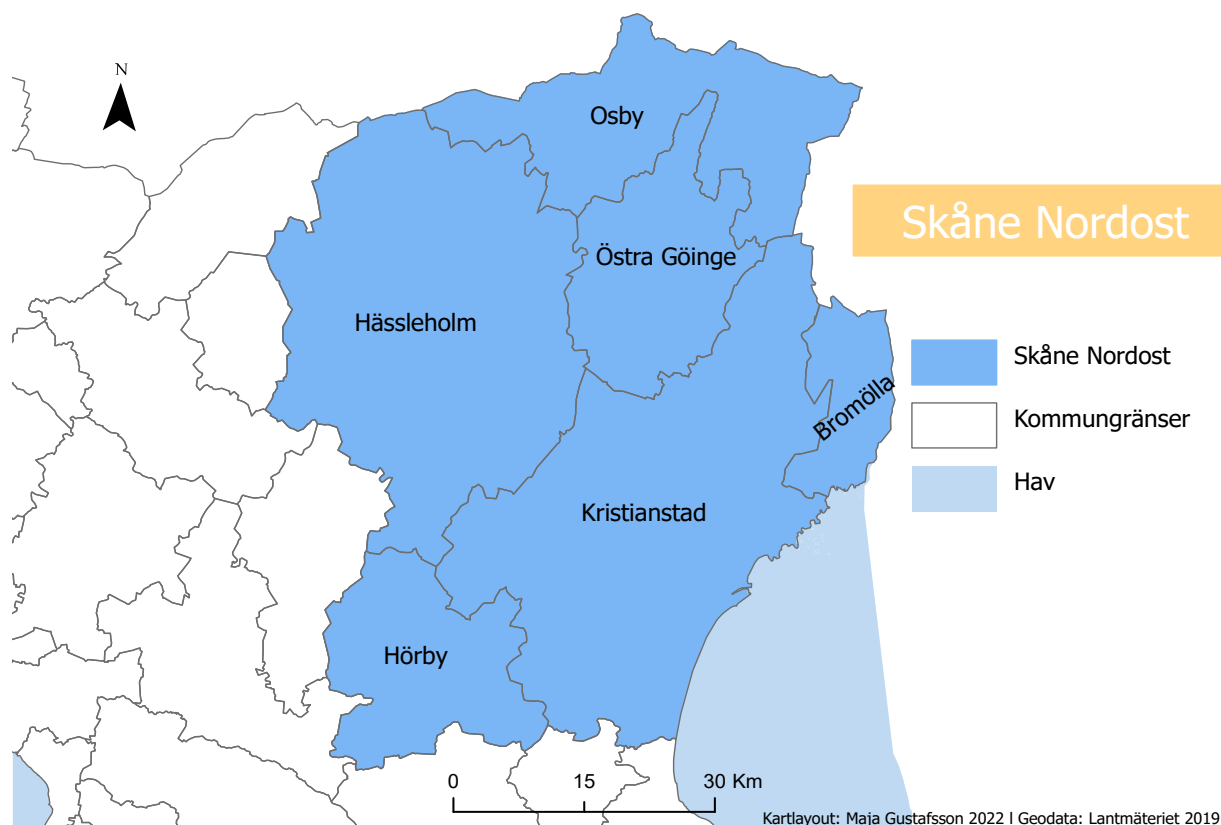
Figur 2: Referenskartan över MalmöLundregionen

MalmöLundregionen ligger i ett geografiskt strategiskt läge i Skåne med goda förbindelser till resten av Europa via både Öresundsbron och färjor från de sydsånska hamnarna. Regionen binds också samman med järnväg där tågen mellan Malmö och Lund har hög turtäthet och det går pendeltåg åt både nordost, nordväst och söderut. Infrastrukturen består också av ett väl utbyggt vägnät med E6 mot Helsingborg och E22 mot Kristianstad. MalmöLundregionen är ett relativt tätbebyggt område flera tätorter och 12 städer som klassas som tillväxtmotor, regional kärna eller strategisk nod i Region Skånes strukturkarta (Region Skåne 2022).

Den sydvästra delen av Skåne präglas av en stark befolkningstillväxt och stadigt ökande sysselsättningsgrad. Området har en relativt hög utbildningsnivå som ligger på samma nivå som för Stor-Stockholm och Stor-Göteborg. En stor del av regionens yta täcks av jordbruksmark i klass 8–10 (MalmöLundregionen 2020). Vård och omsorg, handel, företagstjänster och utbildning är de största branscherna i regionen. Förpackning och livsmedelsindustrierna är två av de mest betydande för sydvästra Skåne, vilket har en tydlig koppling till regionens historia. Sedan slutet av 1990-talet har näringslivet i sydvästra Skåne blivit allt mer kunskap- och tjänstebaserat, och näringar som IT och telekom, cleantech och life science är starka i regionen. Den kunskapsintensiva profilen bygger mycket på den höga koncentrationen av möjligheter till högre utbildning. Lunds universitet, Malmö universitet och SLU i Alnarp är viktiga förutsättningar för det sydsåkanska näringslivet (MalmöLundregionen 2015).

2.2.4 Skåne Nordost

Skåne Nordost är likt MalmöLundregionen en samarbetsorganisation mellan olika kommuner för att gemensamt driva utvecklingen i regionen. Organisationen består av 6 kommuner i nordöstra Skåne, Bromölla, Hässleholm, Hörby, Kristianstad, Osby och Östra Göinge. Den fysiska infrastrukturen i Skåne Nordost består huvudsakligen av stambanan som går genom Hässleholm och vidare via Osby till Stockholm. Hässleholm är således en viktig strategisk knutpunkt för transport och logistik i regionen. Övriga järnvägssträckor i regionen utgår även dem från knutpunkten Hässleholm. I förhållande till MalmöLundregionen är Skåne Nordost ett glesbebyggt område som främst består av de regionala motorerna Kristianstad och Hässleholm samt en del mindre tätorter.

Figur 3: Referenskarta över Skåne Nordost

Skåne Nordost står för ungefär hälften så många arbetstillfällen som MalmöLundregionen. Arbetsmarknadsstrukturen skiljer sig också något åt, då nordöstra Skåne är mer inriktat på primärnäringsarna och tillverkningsindustrin. Det innebär att arbetsmarknaden i Skåne Nordost inte är lika kunskap- och tjänstebetonad som den i MalmöLundregionen, utan att den snarare präglas av mer arbetsintensiva näringar (Region Skåne 2008).

Skåne Nordost har traditionellt varit ett område som präglats starkt av tillverkningsindustrin. I förhållande till resten av Skåne är den nordöstra delen särskilt stark inom trävaruindustri, pappers- och massaindustri och inom produktion av byggnadsmaterial till exempel. Styrkan kommer från områdets traditioner och att ett antal stora producenter inom de specifika näringarna är lokaliserade i någon av de 6 kommunerna i Skåne Nordost. Några exempel är Ballingslöv i Hässleholm och Stora Enso i Bromölla (Region Skåne 2019). Även kluster av mindre producenter inom specifika branscher har haft stor påverkan på näringslivsstrukturen och traditionen i nordöstra Skåne. Ett exempel på det är möbeltillverkningen i Bjärnum (Länsstyrelsen Skåne). Tillverkningsindustrin i Skåne Nordost är och har traditionellt varit mer arbetsintensiv och haft ett lägre förädlingsvärde än i exempelvis MalmöLundregionen.

Även där har industrin huvudsakligen varit arbetsintensiv, men med betydligt fler inslag av kunskapsintensiva och FoU-intensiva industrier (Region Skåne 2008).

3. Litteraturgenomgång och teoretiskt ramverk

Det teoretiska ramverket för denna uppsats består av fyra klassiska lokaliseringsteorier som alla bidrar med olika förklaringsmodeller till varför viss ekonomisk aktivitet uppstår och fortskrider på en specifik plats. De klassiska lokaliseringsteorierna är teoretiska koncept som fokuserar på hårda värden och egenskaperna på den fysiska platsen, vilket väl stämmer överens med uppsatsens syfte. Nyare teorier inom ekonomisk geografi är ofta policy orienterade i större utsträckning, ett område som bedöms vara mindre relevant för denna uppsats.

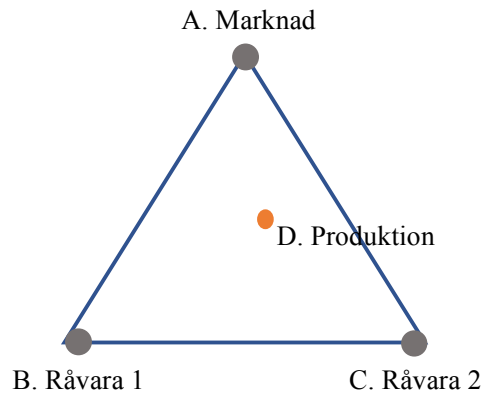
3.1 Teoretisk bakgrund

3.1.1 Weber

Alfred Weber (1868–1958) räknas ofta som en av pionjärerna inom den ekonomiska geografin med sina teorier om lokaliseringsprinciper och lokal utveckling. Han levde och verkade under en tid där urbaniseringen tog fart på riktigt, vilket resulterade i drastiska förändringar i användandet av det geografiska rummet. Samtidigt som en del rurala samhällen blev allt mer glesbefolkade verkade andra områden snabbt dra till sig en stor mängd människor. Weber sökte förklaringar till den ojämna spatials fördelningen av ekonomisk aktivitet genom att undersöka industriernas lokaliseringsmönster. Forskningen är fokuserad på produktion och tillverkningsindustri, ett val som dels är färgat av den kontext han verkade i, men som också motiverats genom metodologiska argument. Weber menade att han genom att isolera en specifik del av det ekonomiska systemet skulle kunna analysera dess komponenter och skapa en generell lokaliseringsteori som med hjälp av ett antal antaganden skulle vara applicerbar på hela det ekonomiska systemet (Roberts & Wood 2011, s. 20–22).

Weber skapade en teoretisk modell som han kallade för kostnadsteorin. Modellen bygger på antagandet att den mest rationella lokaliseringen för en tillverkningsindustri var den plats som kunde erbjuda lägsta totala kostnad. Den viktigaste faktorn för att hitta en lämplig produktionsplats bedömdes således vara transportkostnader, både av råvaran till fabriken och av den färdiga produkten till marknaden. För att illustrera detta skapade han en lokaliseringstriangel, där råvarorna representeras punkter i de två nedersta hörnen och

marknaden av en punkt i toppen av triangeln. Produktionen ska sedan placeras på den punkt i triangeln som innebär lägst totala kostnad.

Figur 4: Alfred Webers lokaliseringstriangel enligt kostnadsteorin.

De faktorer som enligt Webers modell avgör transportkostnaderna är avstånd och vikt. Det innebär att en viktig aspekt av kostnadsteorin och lokaliseringstriangeln är om produktionen av en produkt är kostnadsskapande eller kostnadsminskande. Det innebär att i de fall där råvaran är tyngre än den färdiga produkten bör fabriken placeras närmre råvaran. I de fall där produktionen adderar vikt till produkten bör fabriken placeras närmre marknaden. För att bedöma hur vikten påverkar lokaliseringen skapade Weber ett index som tydligt visade sambandet mellan just vikt och lokalisering (Roberts & Wood 2011, s. 23).

Weber fortsatte utveckla sin modell genom att addera ett antal andra funktioner som också bedöms påverka den totala produktionskostnaden. Lokaliseringstriangeln omarbetades och kompletterades av kostnadsytor som representerar personalkostnader och hur dessa kan kompensera för transportkostnader i vissa scenarion. Vidare utvecklades teorin ytterligare genom att också lägga till effekten av så kallade agglomerationer, samlokalisering med andra företag med liknande personal- och råvarubehov (Roberts & Wood 2011, s. 23–25).

3.1.2 Industriella distrikt

Ett av de klassiska bidragen till den ekonomiska geografin är Alfred Marshalls teori om industriella distrikt som presenterades år 1919. Marshall menade att tillverkningsindustrin kan organiseras på två olika sätt, under ett och samma tak genom stora tillverkande företag eller genom flera små företag på samma geografiska plats som specialiserat sig inom samma industri. Det senare sättet, många mindre företag på samma plats, kallade han för industriella

distrikt. Marshalls teori om industriella distrikt uppkom under en tid där agglomerationerna av små företag dominerade industrisamhällena (Amin 2000, s. 149).

Inte långt därefter, särskilt efter andra världskriget, skedde stora förändringar inom industrin som resulterade att dominansen skiftade till de större företagen. Det innebar att Marshalls teori inte längre ansågs vara lika relevant för att beskriva rådande strukturer inom tillverkningsindustrin. Trots det bidrog teorin om industriella distrikt med att tidigt belysa fördelarna av så kallade agglomerationer. En del forskare har på senare tid också belyst att de trender som Marshall beskrev i början av 1900-talet börjar komma tillbaka allt mer idag, 100 år senare. De menar att den sedan efterkrigstiden vedertagna strukturen med stora internationella företag som konkurrerar ut mindre, lokala företag är har blivit allt mer nyanserat. Idag spelar det regionala och lokala varumärket allt större roll för konsumenten, vilket har resulterat i en ny marknad för mindre och medelstora företag att konkurrera på (Amin 2000, s. 149). Det innebär också att Marshalls teorier har blivit allt mer relevanta för analysen av industriföretagens lokaliseringsprocesser i ett regionalt perspektiv.

Marshalls teori baseras på antagandet att agglomerationer innebär en möjlighet för små och medelstora företag att konkurrera med de stora företagen. Genom att befinna sig på samma geografiska plats menade Marshall att de kunde specialisera sig på olika faser av produktionen och där med stötta varandra i en roll som liknar underleverantörer. En viktig del av Marshalls teori är också att ett industriellt distrikt bara kan utvecklas på en plats där industrin blir en del av det vardagliga livet och den lokala kulturen. Den lokala befolkningen växer då upp inom industrin och utbildas inom den hela livet, vilket enligt Marshall garanterar en säker tillförsel av ny och kompetent arbetskraft (Amin 2000, s. 154).

Trots att Marshalls observationer ägde rum i en tid som var mycket annorlunda från den moderna tillverkningsindustrin har hans tankar om agglomerationer varit tongivande i den akademiska kontexten och influerat många av dagens teoribildningar.

3.1.3 Kluster

En annan klassisk teoribildning inom ekonomisk teori är Michael E. Porters teorier om kluster. År 1980 publicerades boken *Competitive Strategy* som gav genomslag för hans teorier om varför vissa företag lyckas bättre än andra och varför vissa regioner blomstrar av ekonomisk aktivitet medan andra inte gör det. Porters idéer bygger på flera sätt vidare på

Marshalls tankar om industriella distrikt genom att applicera teorin om agglomerationer i en modern kontext. Där teorin om industriella distrikt fokuserar på den geografiska koncentrationen av en viss industri, handlar teorin om kluster istället om agglomerationer av relaterade företag som är speciellt framgångsrika på grund av den geografiska närheten (Henning 2011, s. 17).

Porters kluster definieras som en geografiskt närliggande grupp av sammanlänkade företag och institutioner inom ett visst affärsområde. Sammanlänkningen innebär både att de har liknande behov och krav på sin omgivning, men också att de kompletterar varandra i utbud och efterfrågan. Storleken på ett kluster varierar och man kan tala om både nationell och regional nivå, ibland även lokal nivå då det handlar om specifika städer. Skillnaden från Marshalls industriella distrikt är alltså den mångfald av företag som ett kluster kan utgöra. Det innefattar inte bara företag som producerar samma produkt, utan alla företag som krävs i detta större kretsloppet i form av specialiserade underleverantörer av komponenter, maskiner, tjänster, generell service och institutioner som tillhandahåller specifik infrastruktur (Porter 2000, s. 15).

Genom att analysera kluster snarare än industriella distrikt menar Porter att man på ett mer korrekt sätt kan spegla den dynamiska sammanlänkningen mellan olika företag och institutioner. Analysen kan då fånga upp viktiga länkar, komplement och så kallade spillovers som är gemensamma för klustret. Aktörerna inom ett kluster drar alltså nytta av den geografiska närheten till andra aktörer som delar samma behovsbild (Porter 2000, s. 18). Att som företag vara lokaliserat inom ett kluster innebär enligt Porter flera konkurrensmässiga fördelar. Dessa fördelar är kopplade till det ökade mandat som företagen inom ett kluster får genom samverkan i tillgång och efterfrågan. Det handlar bland annat om att kunna attrahera kompetent arbetskraft, tillgång till information, kompletterande funktioner och tillgång till institutioner. Porter menar också att kluster är en viktig förutsättning för innovation då de av naturen utgör en innovativ miljö där kompetens, kunskap och forskning tillåts spilla över mellan olika företag (Porter 2000, s. 20).

Enligt Porter uppstår majoriteten av nya företag idag inom ett redan befintligt kluster snarare än på så kallade isolerade platser (Porter 2000, s. 24). Genom teorin om kluster och dess konkurrensmässiga fördelar bevisade Porter att länder, regioner och städer har mycket att vinna på att anamma strategier ämnade att skapa och stärka kluster. Porters verk har därför

spelat en avgörande roll för det institutionella arbetet kring att attrahera företag och skapa goda förutsättningar för näringslivet. Många svenska myndigheter, regioner och kommuner refererar idag ofta till kluster och klusterbildning i strategier och program för nationell, regional och lokal utveckling (Valdaliso & Wilson 2015, s. 2).

3.1.4 Produktlivscykeln

Ytterligare en klassisk teori inom ekonomisk geografi är den om produktlivscykeln. I denna uppsats syftar teorin om produktlivscykeln till att ge fler perspektiv på frågan om återindustrialisering i Sverige. Teorin är dynamisk över tid och fungerar som en sorteringsmekanism för att förstå varför specifika branscher lokaliseras till ett specifikt geografiskt område. Enligt teorin om produktlivscykeln genomgår varje produkt olika faser under sitt livsförlopp; introduktion, tillväxt, mognad och nedgång. Den första fasen innebär, precis som den låter, att produkten lanseras på marknaden. Tillväxtfasen är den fas där produkten har den största tillväxten. Den övergår sedan till mognadsfasen, som innebär att produktions- och marknadstillväxten börjar sakta ner och till sist nå sin topp. Nedgångsfasen innebär att både marknaden och produktionen minskar, vilket ofta är ett resultat av att nya produkter kommit ut på marknaden och konkurrerat ut den. Längden på en produktlivscykel kan variera från produkt till produkt och det kan finnas stora skillnader mellan olika branscher (Lundquist 1996, s. 37–38).

Poängen med produktlivscykeln är att visa hur denna livscykel kopplas till specifika produktionsförhållanden, som i sin tur har konsekvenser för hela produktionskedjan. Enligt denna teori standardiseras både produkten och produktionen i takt med att produkten mognar på marknaden, vilket innebär andra krav på resurser och produktionsförhållanden. Under nedgångsfasen har produkten standardiserats så till den grad att dess möjlighet att konkurrera med nyare produkter hänger på möjligheten att minska produktionskostnaderna. Förutsättningarna för en produkt beror helt enkelt på vilken fas produkten befinner sig i, olika faser innebär olika behov (Lundquist 1996, s. 38).

De olika faserna innebär en rad olika tyngdpunktsförskjutningar relaterat till produktens egenskaper, teknologi och resursbehov. Från introduktion- till nedgångsfasen går produktens egenskaper från unika till standardiserade till exempel. Även teknologin tenderar att behöva vara mer avancerad i introduktionsfasen, för att sedan bli mer standardiserad i nedgångsfasen. Arbetskraften bör i introduktionsfasen vara högutbildad och specialiserad,

medan den i nedgångsfasen istället främst bör vara billig och lojal. En produkt i ingångsfasen är också oftast mindre kostnads känslig än en produkt i nedgångsfasen (Lundquist 1996, s. 41).

3.2 Sammanfattning av teorier

Syftet med det teoretiska avsnittet är att introducera relevanta teoretiska begrepp som kombinerat med det empiriska materialet kan ge ett ramverk för att analysera de två regionernas olika förutsättningar att möjliggöra för industrietableringar i den fysiska planeringen. Webers lokaliseringstriangel och Marshalls industriella distrikt bidrar med en klassisk förklaringsmodell för traditionella lokaliseringsprinciper. I analysen används de för att analysera områdenas industriella historia och ge perspektiv på vad det kan komma att innebära för området i framtiden. Porters teori om kluster används för att undersöka förutsättningarna för etableringar av just större tillverkningsindustrier i MalmöLundregionen och Skåne Nordost. Detta motiveras av det genomslag teorin haft företagens egna lokaliseringsprocesser. Genom att söka förståelse för vad som driver ett företags beslutsprocess kring lokaliseringar är syftet att också få förståelse för vilka grundläggande förutsättningar som behöver finnas på plats.

Vidare används teorin om produktlivscykeln som förklaringsmodell för att undersöka vad som orsakar att olika typer av produkter produceras på olika geografiska platser. Då företagets behov varierar beroende på var produkten befinner sig i produktlivscykeln har kommunerna olika förutsättningar att attrahera olika typer av tillverkningsindustrier. Syftet med att analysera forskningsfrågorna med hjälp av produktlivscykeln är att söka förklaringar till tudelningen i den skånska arbetsmarknaden mellan sydväst och nordost.

4. Metod och material

I detta avsnitt presenteras de metodval som gjorts i uppsatsen. Forskningsmetoderna motiveras och beskrivs i relation till forskningsfrågorna och det empiriska material som uppsatsen behandlar. Avsnittet inleds med en beskrivning av den generella forskningsmetoden för att sedan behandla tillvägagångssättet och arbetsförloppet mer i detalj.

4.1 Geografisk analys

I syfte att ytterligare kartlägga de två samarbetsorganisationernas olika geografiska och fysiska förutsättningar genomfördes en GIS-analys. Det är en analys som görs med hjälp av ett geografiskt informationssystem, där användaren med hjälp av geografiska data kan modellera och analysera relationer i fysiska förhållanden (Harrie 2020). För denna analys användes programvaran ArcGIS Pro genom en licens tillhandahållen av Lunds Universitet.

De attribut som undersöktes i ArcGIS Pro var:

1. Hur stora delar av MalmöLundregionen respektive Skåne Nordost består av jordbruksmark och hur klassificeras den?
2. Hur stora delar av MalmöLundregionen respektive Skåne Nordost består idag av bebyggd mark respektive obebyggd mark?
3. Hur ser tillgången till väg- och järnvägsnätet ut i MalmöLundregionen respektive Skåne Nordost?

Jordbruksmark

Analysen av mängd och kvalitet på jordbruksmarken inom de olika samarbetsorganisationerna syftade till att belysa skillnader i förutsättningar direkt kopplat till frågan om jordbruksmark. Det är redan konstaterat att de sydvästra delarna av Skåne består av betydligt mer högklassad jordbruksmark än de nordöstra delarna (Länsstyrelsen Skåne 2015). Genom att använda sekundärdata om jordbruksmarkens kvalitet och kommungränser kunde GIS-analysen visa precis hur stor skillnaden är mellan MalmöLundregionen och Skåne Nordost.

Den geografiska data som innehåller information om jordbruksmarkens kvalitet hämtades från Länsstyrelsen i Skånes hemsida och består av en shapefil med data över jord- och skogsklassificering i hela Skåne. Informationen baseras på klassificeringen som utfördes av lantbruksnämnden i fd. Kristianstads län år 1974 (Länsstyrelsen Skåne 2015). Det innebär att

den geografiska informationen är hämtad direkt från upphovskällan, vilket betyder att den kan anses vara trovärdig. Det saknas dock information om när och hur klassificeringarna digitaliserats. Därför bör denna data tolkas med viss försiktighet vad gäller exakta geografiska gränser mellan klasserna till exempel. Då arbetet är gjort av en myndighet bör informationen vara trovärdig, men det finns alltid utrymme för felmarginaler i geografiska data som konverterats till digitalt format (Harrie 2020). För denna uppsats innebär det att de procentsatser som räknas ut för respektive klass bör tolkas som en uppskattning snarare än en definitiv andel. Där emot innebär den eventuella felmarginalen inte att uppsatsens trovärdighet minskar eftersom att syftet med att redovisa andelarna är att visa generella mönster och skillnader, inte specifika siffror.

Filen innehållande information om jord- och skogsklassificeringar kombinerades sedan med en fil som innehöll information om Skånes kommuner. På så sätt kunde informationen begränsas till MalmöLundregionen och Skåne Nordost i stället för hela Skåne. Där efter summerades arean av varje klassificeringsgrupp för respektive område. Grupperna på den 10-gradiga skalan följer länsstyrelsens egna uppdelning, som innebär 3 grupper; klass 1 – 5, klass 6 – 7 och klass 8 – 10. Denna uppdelning har att göra med beräkningar på den ekonomiska avkastningen för jordbruksmarken. Även skogsmarken delas in i 3 olika klasser. I denna uppsats kombineras dock de tre klasserna, eftersom att olika sorters skog inte är relevant för analysen (Länsstyrelsen Skåne 2015).

Filen över klassificeringar av jord- och skogsmark innehåller en del geografiska punkter som saknar data. Majoriteten av punkterna ligger runt Kristianstad i Skåne Nordost, men det finns även ett fåtal punkter i MalmöLundregionen. Detta redovisas i samband med resultatet av analysen, och innebär att det finns en viss avvikelse från verksamheten.

Bebyggd mark

Analysen av bebyggd mark i MalmöLundregionen och Skåne Nordost genomfördes för att undersöka hur tätbebyggda de olika områdena var. Detta för att komplettera bilden av den fysiska geografin inom de olika områden, hur de skiljer sig och vad som karakteriserar dem. För analysen användes geografisk information som innehöll gränser för tätorter år 2019. Valet att använda administrativa gränser för tätort snarare än information om enskilda fastigheter motiveras av att den bebyggda miljön består av mer än den summerade ytan av samtliga byggnader. Genom att använda gränserna för tätort innefattades även parker, torg och andra

öppna ytor i staden i analysen. Filerna som användes hämtades från Sveriges Lantbruksuniversitetets geodatabas. Upphovskällan var Lantmäteriet och geodatan samlades in år 2019. Genom att kombinera informationen om tätorter med kommungränserna för de två organisationerna kunde den totala ytan av tätorterna i respektive organisation summeras. Resultatet av analysen var en total area för tätorter, som sedan jämfördes med hela MalmöLundregionen eller Skåne Nordosts yta.

Precis som för analysen av jordbruk- och skogsmark bör resultatet tolkas med viss försiktighet. Trots att informationen kom från en myndighet så är gränserna för tätorter en färskvara som kan ha hunnit ändras på vissa platser sedan informationen samlades in. Då den data som användes för analysen endast innehåller information om tätorter kommer också viss byggnation falla utanför analysen, som till exempel enskilda fastigheter ute på landet och så vidare. Informationen om tätorter är dock omfattande och den absoluta majoriteten av bebyggda områden inkluderades i analysen. Den procentsats som presenteras i resultatdelen bör dock även här ses som en ungefärlig uppskattning. Det är också viktigt att ha i åtanke att bebyggda områden enligt denna definition inte innefattar yta som täcks av infrastruktur utanför tätorter, som vägar och järnväg till exempel.

Infrastruktur

För att undersöka tätheten i de lokala väg- och järnvägsnäten genomfördes också en buffertanalys av järnväg och större vägar i MalmöLundregionen och Skåne Nordost. Därefter undersöktes även hur många tågstationer det finns i respektive område. En buffertanalys syftar till att markera det tvådimensionella avståndet från en punkt eller polygon. Genom en buffertanalys av väg- och järnvägsnätverket skapas alltså en buffertzona på ett specifikt avstånd runt det objekt som ska undersökas. Resultatet av en buffertanalys visar därmed hur stor del av markytan som ligger inom det angivna avståndet till det aktuella objektet (ESRI). För denna analys visar resultatet hur stor del av den totala markytan av MalmöLundregionen respektive Skåne Nordost som ligger inom de angivna avstånden från vägar och järnvägar.

Avståndet som valdes för buffertanalysen var 5 km, både för järnväg och större väg. Detta gäller 5 km åt båda håll, inom kommungränserna för medlemskommunerna i organisationen. Hänsyn har inte tagits till av- och påfarter för vägarna eller avstånd till tågstationerna, avståndet mäts istället från- och längs med hela väg eller järnvägssträckan. Detta val motiveras av att det är tätheten i själva väg- och järnvägsnätet som analyseras snarare än den

direkta tillgången. Syftet med att analysera tätheten är att visa på mängdskillnader i den fysiska infrastrukturen mellan de två områdena. För att addera tillgångsdimensionen summerades även antalet tågstationer i respektive område.

Den geografiska informationen hämtades även här från Sveriges Lantbruksuniversitetets geodatabas och är insamlad av Lantmäteriet år 2019. Informationen är uppdaterad och bör anses aktuell, men vissa avvikelser kan förekomma. Exempel på det är nya utbyggnader av järnvägen mellan Lund och Malmö som innebär att banvallen breddas, vilket innebär att buffertanalysen möjligtvis markerar ett något mindre område än vad som är fallet idag. Marginalerna för sådana avvikelser är dock mycket små, och det bedöms inte vara någonting som påverkar resultatet i stort. I övrigt bör resultatet av buffertanalysen precis som i föregående avsnitt tolkas som en uppskattning snarare än absoluta siffror. Detta för att variabeln som undersöks är föränderlig, men också för att det finns en viss inneboende felmarginal i geografiska data.

4.2 Näringslivsprofilering

Uppsatsen baseras bland annat på en näringslivsprofilering som baseras på statistiska sekundärdata. Det innebär att den statistiska information som presenteras i samband med näringslivsprofileringen är insamlade av en annan aktör och ofta i ett annat syfte (Denscombe 2010, s. 216). Den främsta källan för denna uppsats är plattformen RegVis, en hemsida som redovisar resultatet av ett projekt som drevs av forskare vid Lunds universitet mellan 2017 och 2021 och finansierades av Länsförsäkringars forskningsfond. Forskningsprojektet undersökte skillnader i tillväxt mellan de svenska regionerna. Det huvudsakliga syftet uppges vara att hur aktörsspecifika faktorer samspelar med strukturella faktorer för att främja lokal tillväxt (RegVis 2021a).

På RegVis har forskare publicerat grafer som visar statistik kopplat till olika faktorer för regional och lokal tillväxt. I denna uppsats kommer data om tre faktorer; tillverkningsindustrin, den högteknologiska tillverkningsindustrin och utbildningsnivå, användas för att göra en näringslivsprofilering. Syftet är att med hjälp av näringslivsprofileringen i kombination med analyser kring de fysiska förutsättningarna kunna besvara uppsatsens frågeställningar. De tre faktorerna har valts ut för att de på olika sätt ger en bild av hur förutsättningarna för tillverkningsindustrin ser ut i regionen. Data över hur

tillverkningsindustrin utvecklats de senaste 30 åren bidrar till en förståelse för hur tillverkningsstraditionen ser ut i regionen. Data kring den högteknologiska industrin i området används för att undersöka utvecklingen inom tillverkningsindustrin och få en bild av omfattningen av mer högteknologiska satsningar. Definitionen för högteknologisk tillverkningsindustri är att det är den tillverkningsindustri som är starkt kopplad till forskning och utveckling, innovation och den kunskapsintensiva sektorn (RegVis 2021c). Information om arbetskraftens utbildningsnivå används för att undersöka relationen mellan utbildningsnivå och tillverkningsindustrins omfattning i den lokala kontexten.

Tre faktorer har alltså valts ut till att utgöra näringslivsprofileringen. Detta ger ett begränsat resultat där profileringen endast baseras på de tre utvalda faktorerna. Lika viktigt som det är att motivera de utvalda faktorerna är det att motivera varför andra inte valts ut. För denna analys är andra faktorer som skulle kunna vara av relevans exempelvis statistik över andra sektorer än tillverkningsindustrin, som den kunskapsintensiva sektorn. Genom att inkludera sådan statistik hade profileringen blivit mer omfattande. Då uppsatsen består av flera olika metoder som undersöker olika delar av frågeställningen har strategin för metodvalen varit att varje metod ska undersöka just den del som är relevant för frågeställningen (Denscombe 2010, s. 139). Det innebär att näringslivsprofileringen endast är ämnad att undersöka de två områdenas förutsättningar att ta emot större industrietableringar. Utifrån den teoretiska diskussionen är strukturer för olika typer av tillverkningsindustri, samt arbetskraftens utbildningsnivå av särskild relevans för denna analys.

Användandet av sekundärt insamlat statistiskt material som forskningsmetod kan klassas som en typ av dokumentanalys. Det innebär att sekundära källor i textform behandlas som en metod i sig, likställt med exempelvis enkätundersökningar och intervjuer. Statistik från officiella källor som myndigheter och liknande är vanligt förekommande i forskningsprojekt (Denscombe 2010, s. 221). Då Lunds universitet är en statlig myndighet kan den data som används i uppsatsen behandlas i enlighet med de riktlinjer som finns för den typen av källa.

En av de viktigaste frågorna att ställa kring de dokument som analyseras i en dokumentanalys handlar om autenticitet. Fördelen med att arbeta med officiella myndighetskällor är att de ofta är tillförlitliga, objektiva och faktamässiga. Detta för att de omfattas av statliga krav om just dessa kriterier. Det är dock viktigt att alltid kontrollera den specifika källan och ställa frågor om syfte, vem som ligger bakom källan, om det är förstahandsinformation som presenteras

och så vidare (Denscombe 2010, s. 222). Vad gäller RegVis har den information som publicerats på plattformen insamlats i syfte att undersöka lokal och regional tillväxt. Det innebär att den sekundära data som används i denna uppsats ursprungligen insamlades för ett liknande syfte som uppsatsen undersöker. Det ökar både trovärdigheten och lämpligheten att använda RegVis som källa i denna uppsats.

4.3 Tjänstemannaperspektivet

För att undersöka eventuella skillnader i hur kommunerna i MalmöLundregionen och Skåne Nordost själva bedömer de fysiska förutsättningarna för att arbeta för etableringar av större industriverksamheter genomfördes en enkätundersökning. Enkäten mailades ut till exploateringsingenjörer och näringslivsansvariga för samtliga 17 kommuner som ingår i någon av samarbetsorganisationerna. Mailadresserna till tjänstemännen hittades på de kommunala hemsidorna, ofta i samband med information riktad mot företag som vill köpa mark i kommunen. Enkätundersökningen resulterade i totalt 12 svar av 17 möjliga. Från MalmöLundregionen svarade 8 av 11 möjliga kommunala tjänstemän på enkätfrågorna, från Skåne Nordost svarade 4 av 6 möjliga. Resultaten på de tre olika frågorna kommer att presenteras separat i detta avsnitt, för att sedan kombineras i den slutgiltiga analysen.

I mailet som skickades ut presenterade jag mig själv och uppsatsens ämne och syfte. För att öka incitamenten att svara på enkäten utlovades att det var en kort undersökning med endast 3 huvudfrågor, samt att samtliga svar skulle hållas anonyma så att det inte skulle gå att spåra varken vilken tjänsteperson som svarat eller vilken kommun som svarat vad. Fördelen med att endast ställa 3 frågor vägdes mot nackdelarna. I en enkätundersökning finns det inget utrymme för följdfrågor. Därför är det viktigt att se till att frågorna som ställs ger tillräcklig information från början (Denscombe 2010, s. 161). För att säkerställa kvalitén undersökningen fick respondenterna svara på vilken kommun de representerade, detta dels för att vara säker på att inga svar skulle registreras flera gånger. Själva enkäten var internetbaserad och konstruerades med hjälp av Googles funktion Google Forms. Länken till enkäten skickades med i slutet av mailet, tillsammans med mina kontaktuppgifter och en uppmaning att höra av sig vid eventuella frågor (Denscombe 2010, s. 160).

Att använda internetbaserade enkäter som metod är ett smidigt och billigt sätt att nå ut med undersökningen. Därför är de mycket användbara för att få snabba resultat (Denscombe 2010,

s. 11). Då denna uppsats är skriven under en begränsad tid sågs tidsaspekten som en viktig fördel och är en av anledningarna till att metoden valdes. En annan anledning är att det är smidigt för respondenten att svara på undersökningen, det är ofta inte tidskrävande och det är möjligt att svara på enkäten när helst det finns tid över till det. Då respondenterna i denna undersökning alla bedöms vara vana vid att arbeta med digitala format i sitt arbete bedöms det inte finnas några särskilda hinder i utförandet som påverkar undersökningens trovärdighet. Länken skickades till personliga e-mailadresser till personer som arbetar professionellt med ämnet som undersöks. Därför bedöms också de svar som inkommit i undersökningen vara av yttersta relevans för ämnet (Denscombe 2010).

Väl inne på enkäten presenterades ett introduktionsavsnitt innan själva frågorna. Där introducerades ämnet en gång till och respondenten försäkrades åter igen om att svaren var anonyma. Därefter fastställdes också den definition av ”större industrietableringar” som används i uppsatsen för att säkerställa att alla skulle kunna svara på frågorna med samma förhandsinformation (Denscombe 2010, s. 164). Frågorna som sedan ställdes i enkäten var:

1. Vilken samarbetsorganisation ingår din kommun i?
 - a. Skåne Nordost
 - b. MalmöLundregionen
2. Vilken kommun representerar du? (Svaret redovisas ej i uppsatsen)
3. Är du av uppfattningen att din kommun har förutsättningar att ta emot större industrietableringar idag?
 - a. Ja, goda förutsättningar
 - b. Ja, vissa förutsättningar
 - c. Kanske, det hade varit en utmaning
 - d. Nej, vi har inte de förutsättningarna
 - e. Vet ej
4. Vad utgör den största utmaningen för att kunna erbjuda mark till större industrietableringar i din kommun?
 - a. Tillgång till översiktsplanerad mark
 - b. Direktiv om bevarad jordbruksmark
 - c. otillräcklig infrastruktur för den typen av etableringar
 - d. Annat: (fritt fält)

5. Upplever du att det finns ett intresse från din kommun att få in denna typ av etableringar?
 - a. Stort intresse
 - b. Visst intresse
 - c. Inget intresse

Fråga 1–2 ställdes för att säkerställa autenticiteten och för att kunna sortera in svaren i de två samarbetsorganisationerna. Fråga 3–5 var sedan de som kommer att ligga till grund för analysen. Frågorna valdes ut i syfte att fånga tre specifika ämnen; förutsättningar, utmaningar och ambition. De tre ämnena motiveras av uppsatsens syfte och grundar sig i de uppsatsens syfte och frågeställningar. Svartalternativen i fråga 4 baserades på den efterforskning som gjorts genom uppsatsens bakgrunds- och teoriavsnitt. I slutet av enkäten fanns också ett öppet fält där respondenten uppmanades skriva om de ville tilläga eller diskutera någonting som inte togs upp i enkäten. På så sätt fanns också möjligheten att förtydliga sina svar i de fall respondenterna inte upplevde att de givna alternativen var representativa för deras åsikter (Denscombe 2010, s. 165).

I de flesta fall används enkäter då en stor population ska undersökas och enskilda intervjuer hade blivit allt för tidskrävande om tillräckligt många skulle genomföras. Då är enkäter ett bra alternativ för att kunna fråga många människor på kort tid (Denscombe 2010, s. 12). I denna uppsats är dock populationen endast 18 personer. För en längre uppsatsperiod hade det varit möjligt att genomföra kortare intervjuer med samtliga ur populationen. För en kandidatuppsats hade en sådan ansats dock varit allt för tidskrävande, vilket resulterade i valet att genomföra enkäter i stället. Urvalet i denna enkätundersökning gjordes inte slumpmässigt, utan de respondenter som valdes ut för att svara på frågorna valdes på grund av sin profession och kunskap i ämnet (Denscombe 2010, s. 35).

4.4 Metodkombination

Denna uppsats består av flera olika metoder som kombineras i syfte att undersöka flera dimensioner av en frågeställning. Det innebär att både kvantitativa och kvalitativa metoder används inom ramen för samma undersökning, någonting som brukar kallas för en metodkombination. Det finns många fördelar med att arbeta med flera olika metoder, en av dem är att det gör det möjligt att validera resultaten av metoderna mot varandra. Om resultatet

från någon av metoderna avviker från övriga resultat bör det avvikande resultatet ifrågasättas (Denscombe 2010, s. 139).

Ytterligare en fördel men metodkombination är att metoderna kan användas på ett kompletterande sätt så att de väger upp för varandras svagheter (Denscombe 2010, s. 141). Metodvalen i denna uppsats motiveras just av de olika metoderna ska komplettera varandra. Enkätundersökningen undersöker de kommunala tjänstemännens uppfattningar om förutsättningar för större industrietableringar. Snarare än att utöka enkäten till att även behandla kommunens fysiska förutsättningar vad gäller tillgänglig mark, jordbruksmark och näringslivsstruktur användes i stället andra metoder för att undersöka de parametrarna. Om enkäten hade utökats och legat till grund för hela uppsatsen hade fokus hamnat mer på just tjänstemännens uppfattning än på faktiska förutsättningar.

Det finns också en del risker med att använda kombinerade metoder. Några av dem är svårigheten att bedöma vilken ordning metoderna ska utföras i och om någon av metoderna bör vara mer dominant än någon annan. Det kan också finnas vissa frågetecken att rätta ut kopplat till hur lika eller olika metoderna är och hur de bäst kombineras för att besvara undersökningens syfte (Denscombe 2010, s. 150). För denna uppsats bedöms metoderna vara tillräckligt olika för att besvara olika delar av uppsatsens syfte och frågeställning.

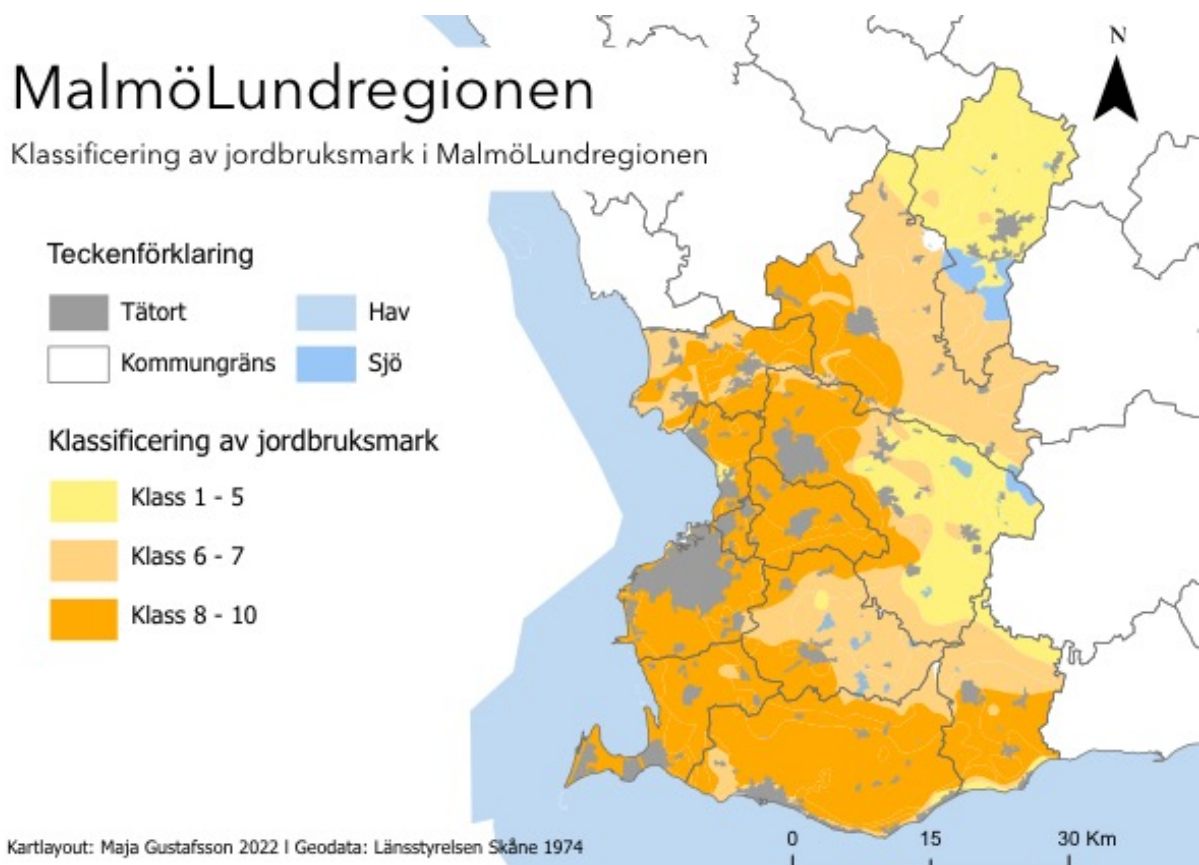
5. Resultat

I följande avsnitt presenteras resultaten av de tre undersökningar som genomförts inom ramen för uppsatsen. Resultaten presenteras i samma ordning som de behandlades i metodavsnittet och kommer att analyseras djupare i analysavsnittet.

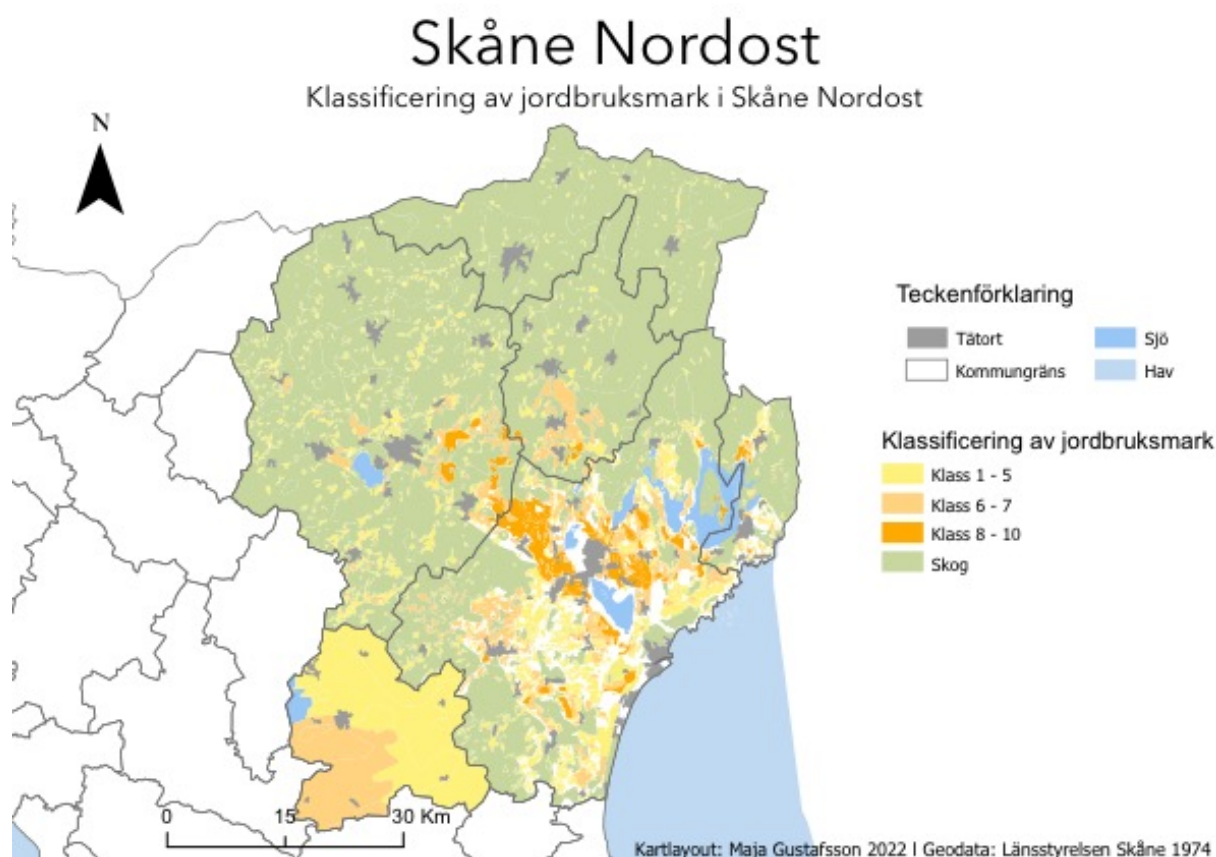
5.1 Fysiska förutsättningar

5.1.1 Jordbruksmark

I följande del presenteras resultatet av analysen kopplat till klassificeringen av jordbruksmarken i MalmöLundregionen och Skåne Nordost. Resultatet presenteras både i kart- och tabellform.

Figur 5: Karta över klassificeringen av jordbruksmark i MalmöLundregionen enligt Länsstyrelsernas klassning av jordbruksmark från år 1974.

Figur 6: Karta över klassificeringen av jordbruksmark i Skåne Nordost enligt Länsstyrelsernas klassning av jordbruksmark från år 1974.

Tabell 1: Tabell över andelen markyta inom de 4 olika kategorierna för klassning av jordbruksmark i MalmöLundregionen och Skåne Nordost.

Klassificering	MalmöLundregionen	Skåne Nordost
1 - 5	20 %	18,8 %
6 - 7	30 %	9,5 %
8 - 10	49,2 %	0,3%
Skog	0,2 %	68,6 %
Totalt	99,4 %	97,2 %

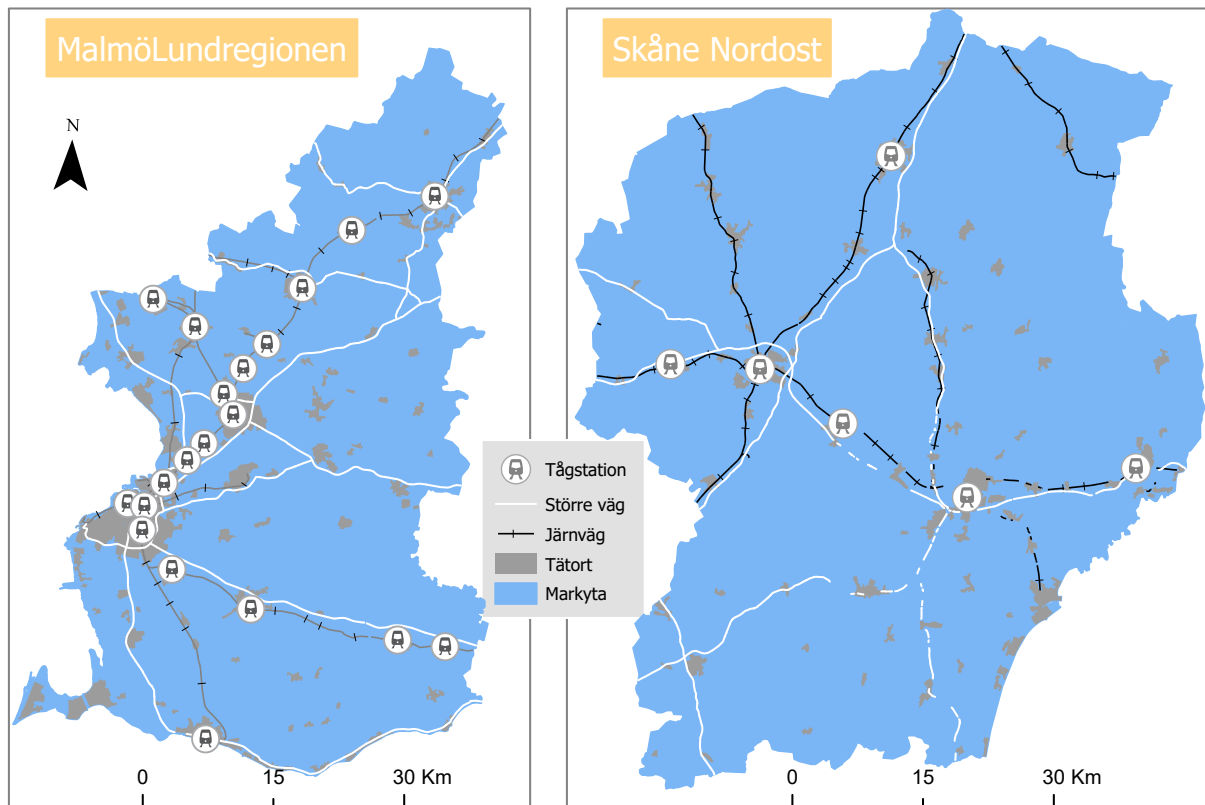
Resultatet i tabell 1 visar att 99,2 % av markytan i MalmöLundregionen består av jordbruksmark, varav 49,2 % är jordbruksmark som faller inom det högsta klassningsintervallet. I Skåne Nordost är bara 28,6 % av markytan jordbruksmark och 0,3 % tillhör det högsta intervallet mellan klass 8–10.

Vad gäller skogsmark klassas endast 0,2 % av MalmöLundregionens yta som skog, medan Skåne Nordost består av 68,6 % skog. Totalt har Skåne Nordost fler geografiska punkter som

saknar data än vad MalmöLundregionen har, vilket kan innebära att resultatet är något snedvridet. Mer om det går att läsa i metod delen av uppsatsen.

5.1.2 Infrastruktur och bebyggelse

Detta avsnitt innehåller resultatet av analyserna om täthet i infrastruktur och bebyggelse i MalmöLundregionen och Skåne Nordost.

Kartlayout: Maja Gustafsson 2022 | Geodata: Lantmäteriet 2019

Figur 7: Karta över järnvägar, större vägar, tågstationer och tätorter i Skåne Län.

Figur 7 visar att tätheten av både järnväg, större väg och bebyggelse är högre i MalmöLundregionen än i Skåne Nordost. Följande tabeller visar tillhörande data till analysen om bebyggelsegrad i MalmöLundregionen respektive Skåne Nordost.

Tabell 2: Redogörelse för bebyggelsegrad och räckvidd för järnväg, större väg, antal tågstationer i MalmöLundregionen och Skåne Nordost.

	MalmöLundregionen	Skåne Nordost
Järnväg 5km	56,6 %	47 %
Större väg 5km	78,8 %	52,2 %
Antal tågstationer	20st	6st
Bebyggelsegrad	10,2 %	4,3 %

Resultatet av analyserna kring täthet infrastruktur och bebyggelsegrad visar att MalmöLundregionen generellt är mer tätbebyggt och har en högre grad täthetsgrad av järnvägar och större vägar än Skåne Nordost. Gällande täthet i järnvägsnätet har MalmöLundregionen en täthet på 56,6 % och Skåne Nordost på 47%. Det innebär att 56,6 % av den totala markytan i MalmöLundregionen ligger inom 5 kilometer från en järnväg (se avsnitt 4.1 *Geografisk analys, infrastruktur* för metodbeskrivning). Den stora skillnaden syns dock i antalet tågstationer, där MalmöLundregionen vid tillfället för insamlingen av data hade 20 stationer och Skåne Nordost 6 st. Bebyggelsegraden skiljer sig också åt mellan regionerna, där MalmöLundregionen har mer än dubbelt så hög bebyggelsegrad som Skåne Nordost. Analysen ger bilden av ett tätbebyggt MalmöLundregionen med god tillgång både till väg och järnvägsnät och ett något mer glesbyggt Skåne Nordost med sämre geografisk tillgång till infrastrukturen.

5.2 Näringslivsprofilering

I följande avsnitt presenteras näringslivsprofileringen av MalmöLundregionen och Skåne Nordost med hänsyn till andelen anställda inom tillverkningsindustri, högteknologisk tillverkningsindustri samt utbildningsnivå. Resultatet presenteras med hjälp av två tabeller för varje kategori, en för kommunerna i MalmöLundregionen och en för Skåne Nordost. De värden som presenteras i tabellerna är i procenttal. Det sammanräknade värdet för varje samarbetsorganisation presenteras i sista tabellraden och är markerat med fet text.

Sammanräkningen är ett medelvärde av medlemskommunernas andelar.

5.2.1 Tillverkningsindustri

Tabell 3: Redogörelse för andelen förvärvsarbetande inom tillverkningsindustrin i kommunerna i MalmöLundregionen år 1990, 2008 och 2018.

	1990	2008	2018
Sverige	20,3	15,7	11,3
Skåne Län	21	14,4	9,5
Burlöv	23,3	21,1	16,6
Eslöv	34,1	21,4	15,8
Höör	12	9,1	5,8
Kävlinge	20	7,9	7
Lomma	8,2	7,4	5,2
Lund	17	11,7	5,3

Malmö	17,8	9,6	5,8
Staffanstorp	26,5	15,2	10,6
Svedala	17,1	15	12,4
Trelleborg	26	15,3	11,8
Vellinge	11,9	10,3	5,6
MalmöLundregionen	19,4	13,1	9,3

Källa: RegVis 2021b

Tabell 4: Redogörelse för andelen förvärvsarbetande inom tillverkningsindustrin i kommunerna i Skåne Nordost år 1990, 2008 och 2018.

	1990	2008	2018
Sverige	20,3	15,7	11,3
Skåne Län	21	14,4	9,5
Bromölla	49,1	42	29,4
Hässleholm	22,6	17,4	10,9
Hörby	7,3	12,3	14,1
Kristianstad	17,2	14,5	9,6
Osby	34,7	21,9	20
Östra Göinge	43,2	33,6	21,8
Skåne Nordost	29	23,6	17,6

Källa: RegVis 2021b

Den statistik som presenteras i tabell 3 och 4 visar tydligt att andelen förvärvsarbetande inom tillverkningsindustrin är högre i Skåne Nordost än i MalmöLundregionen. Den historiska trenden visar att andelen har minskat med mer än 10 procentenheter sedan 90-talet i båda regionerna. 2018 års nivåer i Skåne Nordost är endast 1,8 procentenheter lägre än 1990 års nivåer i MalmöLundregionen.

Näringslivsprofileringen visar alltså att tillverkningsindustrin har och har haft en stark ställning särskilt i kommuner som Bromölla och Osby i Skåne Nordost. Även kommuner som Eslöv och Staffanstorp i MalmöLundregionen hade på 90-talet en hög andel förvärvsarbetande inom tillverkningsindustrin med 34,1 % respektive 26,5 %. År 2018 hade andelen sjunkit drastiskt, och inom MalmöLundregionen är idag skillnaderna mellan de 11 kommunerna relativt liten. Det som utmärker sig i jämförelsen av statistiken i de båda områdena är att det är en något jämnare fördelning mellan kommunerna i MalmöLundregionen. Skåne Nordost sticker fortfarande ut från genomsnittet genom kommuner som Bromölla som tydliga centrum för tillverkningsindustrier. Medelvärde av

andelarna mellan MalmöLundregionen och Skåne Nordost är 9,3 respektive 17,6. Det visar att Skåne Nordost ligger högt över medelvärdet för hela Skåne Län på 9,6.

5.2.2 Högteknologisk tillverkningsindustri

Tabell 5: Redogörelse för andelen förvärvsarbete inom högteknologisk tillverkningsindustri i kommunerna i MalmöLundregionen år 1990, 2008 och 2018.

	1990	2008	2018
Sverige	8,2	7	4,8
Skåne Län	6,4	5,5	3,2
Burlöv	10	12,8	9
Eslöv	12,4	4,4	1,6
Höör	7,8	5,4	1,1
Kävlinge	2,1	2	2,5
Lomma	2,4	3,1	3,3
Lund	7,8	7,2	2,6
Malmö	6	3,6	1,8
Staffanstorps	3,4	4,1	2,7
Svedala	10,9	10,3	7,2
Trelleborg	2,3	3,6	2,4
Vellinge	3,1	4,7	2,3
MalmöLundregionen	6,2	5,6	3,3

Källa: RegVis 2021c

Tabell 6: Redogörelse för andelen förvärvsarbete inom högteknologisk tillverkningsindustri i kommunerna i Skåne Nordost år 1990, 2008 och 2018.

	1990	2008	2018
Sverige	8,2	7	4,8
Skåne Län	6,4	5,5	3,2
Bromölla	3,7	1,7	1,7
Hässleholm	5,6	6,2	3,2
Hörby	2,1	6,6	5,5
Kristianstad	2,4	2,8	1,5
Osby	6,4	4,2	4,7
Östra Göinge	13,8	13,7	6,7
Skåne Nordost	5,6	5,9	3,8

Källa: RegVis 2021c

Tabell 5 och 6 visar att andelen förvärvsarbetande inom den högteknologiska tillverkningsindustrin har minskat sedan 90-talet i båda regionerna. År 1990 var andelen högre i MalmöLundregionen än i Skåne Nordost. År 2008 hade den trenden vänt och industrin var starkast i Skåne Nordost. År 2018 var andelen anställda i Skåne Nordost fortfarande något högre än i MalmöLundregionen. Det skiljer sig dock endast 0,5 procentenheter och värdena ligger på relativt låga nivåer jämfört med den traditionella tillverkningsindustrin.

5.2.3 Utbildningsnivå

Tabell 7: Redogörelse för andelen mellan 25–64 år som är sysselsatta inom kommunen, med minst 2 års eftergymnasial utbildning vid högskola eller universitet i MalmöLundregionen.

	1990	2008	2018
Sverige	16,8	27,3	33,4
Skåne Län	20,4	33,7	39,9
Burlöv	14,4	24	29
Eslöv	16,1	27,1	31,7
Höör	16,8	27,4	32
Kävlinge	18,8	27,6	32,7
Lomma	26,8	43,1	49,9
Lund	37,4	54,8	59,7
Malmö	20,9	37,7	46,1
Staffanstorps	19,5	30,6	33,1
Svedala	21,2	28,4	32,9
Trelleborg	16,6	27,5	31,1
Vellinge	22,7	34,1	39,2
MalmöLundregionen	21	32,9	37,9

Källa: RegVis 2021d

Tabell 8: Redogörelse för andelen mellan 25–64 år som är sysselsatta inom kommunen, med minst 2 års eftergymnasial utbildning vid högskola eller universitet i Skåne Nordost.

	1990	2008	2018
Sverige	16,8	27,3	33,4
Skåne Län	20,4	33,7	39,9
Bromölla	11,5	18,7	24,9
Hässleholm	15,8	25	29,7
Hörby	12,6	20,7	26,9
Kristianstad	20,9	31,1	35,5
Osby	11,6	19,5	23,9

Östra Göinge	10,8	19,2	25,4
Skåne Nordost	13,9	22,4	27,7

Källa: RegVis 2021d

Den statistik som presenteras i tabell 7 och 8 visar att utbildningsnivån för personer som arbetar inom MalmöLundregionen konstant har legat på högre nivåer än i Skåne Nordost sedan 90-talet. År 1990 skiljde det 7,1 procentenheter mellan regionerna. År 2018 skiljde det sig 10,2 procentenheter. Det innebär att skillnaderna mellan arbetskraftens utbildningsnivå i MalmöLundregionen och Skåne Nordost har ökat under de senaste 30 åren.

Det finns också tydliga skillnader mellan kommuner inom samma område. I

MalmöLundregionen sticker Lund, Malmö, Lomma och till viss del Vellinge ut med högre utbildningsnivåer än resten av samarbetsregionen och resten av region Skåne. I Skåne Nordost är det den regionala motorn Kristianstad som sticker ut med högre utbildningsnivå än övriga kommuner. Nivån för Kristianstad är endast några procentenheter över kommuner som Höör, Kävlinge och Svedala i MalmöLundregionen, men på en märkbart lägre nivå än för de regionala motorerna Malmö och Lund.

5.3 Tjänstemannaperspektivet

Då tillgången av lämplig verksamhetsmark till nya etableringar planeras av kommunala tjänstemän är tjänstemännens uppfattning av förutsättningarna för sådana etableringar ett relevant perspektiv att belysa. I följande avsnitt presenteras resultatet av den enkätundersökning som genomförts i syfte att översiktligt undersöka tjänstemännens perspektiv på deras möjlighet att planlägga mark för större industrietableringar.

5.3.1 Förutsättningar

Den första frågan som ställdes var ”Är du av uppfattningen att din kommun har förutsättningar att ta emot större industrietableringar idag?”. Svartalternativen som respondenterna kunde välja mellan var:

- Ja, goda förutsättningar
- Ja, vissa förutsättningar
- Kanske, det skulle vara en utmaning
- Nej, vi har inte de förutsättningarna

Svaren på frågan fördelades enligt följande tabell:

Tabell 9: Svartsfördelningen på fråga 3 i enkätundersökningen.

Organisation	Ja, goda	Ja, vissa	Kanske	Nej
MalmöLundregionen	-	3	1	4
Skåne Nordost	1	2	-	1

Totalt svarade endast en av de kommunala tjänstemännen att de bedöms ha goda förutsättningar att ta emot större industrietableringar. Respondenten som svarade ja representerar Skåne Nordost, vilket innebär att ingen av de 8 tjänstemännen från MalmöLundregionen bedömer att de har goda förutsättningar i frågan. Där emot bedömer 3 representanter från MalmöLundregionen och 2 från Skåne Nordost att de har vissa förutsättningar att ta emot en sådan etablering. Det innebär att det finns vissa möjligheter för större industrietableringar i båda regionerna, men att inte alla frågor är lösta.

En representant från MalmöLundregionen valde i stället att svara att det kanske skulle finnas förutsättningar för en sådan etablering, men att det skulle vara en utmaning. Totalt svarade även 4 representanter från MalmöLundregionen att de inte har de förutsättningar som krävs för en större industrietablering i sin kommun. Endast 1 representant från Skåne Nordost svarade att de inte har de rätta förutsättningarna.

5.3.2 Utmaningar

Nästa fråga handlar om utmaningar kopplat till att erbjuda rätt förutsättningar för en större industrietablering. Frågan lyder ”Vad utgör den största utmaningen för att kunna erbjuda mark till större industrietableringar i din kommun?”. Svartalternativen som respondenterna kunde välja mellan var:

- Tillgång till översiktsplanerad mark
- Direktiv om bevarad jordbruksmark
- Otillräcklig infrastruktur för den typen av etableringar
- Annat (öppet svar)

Svaren på frågan fördelades enligt följande tabell:

Tabell 10: Svartsfördelningen på fråga 4 i enkätundersökningen.

Organisation	Översiktsplanerad mark	Bevarad jordbruksmark	Otillräcklig infrastruktur	Annat
MalmöLundregionen	5	3	-	1
Skåne Nordost	3	-	-	1

Majoriteten av respondenterna menar att tillgången av översiktsplanerad mark är den största utmaningen för att erbjuda mark till större industrietableringar i deras kommun. Det bedömer 5 av 8 representanter från MalmöLundregionen och 3 av 4 representanter från Skåne Nordost. Vad gäller frågan om jordbruksmarken uppger 3 personer från MalmöLundregionen att det är deras största utmaning, men ingen från Skåne Nordost. Otillräcklig infrastruktur bedöms av respondenterna inte vara en huvudsaklig utmaning i kopplat till etableringen av större industrietableringar.

Två av respondenterna valde att fylla i ett eget svar på frågan, en representant från varje samarbetsorganisation. Representanten från MalmöLundregionen menade att det är rådigheten över den översiktsplanerade marken som är den största utmaningen, snarare än att få fram tillräckligt mycket översiktsplanerad mark. Samma respondent hade svarat ”nej” på den första frågan om förutsättningar att ta emot större industrietableringar. Respondenten från Skåne Nordost skrev att de haft en mycket hög efterfrågan på mark, vilket gjort att det varit svårt att ligga i fas med planeringen av nya områden i samma takt som efterfrågan ökat. Dessutom menar personen att de nya områden som snart är redo att tas i drift inte är planerade för att ta emot några större, markkrävande etableringar. Även denna respondent svarade ”nej” på första frågan.

Resterande 3 av de 5 respondenter som svarade att de inte har tillräckliga förutsättningar att ta emot större industrietableringar i den första frågan, svarade på den andra frågan att den största utmaningen var direktivet om bevarad jordbruksmark. Bara 1 av de som svarade nej på första frågan uppgav att tillgång till översiktsplanerad mark var den största utmaningen. Även den 1 respondenten från Skåne Nordost som uppgav att de hade goda förutsättningar att ta emot större industrietableringar svarade att tillgång till översiktsplanerad mark var den största utmaningen. Resten av de som svarade att tillgång till översiktsplanerad mark var den största utmaningen svarade alltså antingen ”Ja, vissa förutsättningar” eller ”Kanske, det hade varit en utmaning” på första frågan.

5.3.3 Ambitioner

Den sista frågan handlar om kommunens ambitioner att få till större industrietableringar och lyder ”Upplever du att det finns ett intresse från din kommun att få in denna typ av etableringar?”. Svartalternativen som respondenterna kunde välja mellan var:

- Stort intresse
- Visst intresse
- Inget intresse
- Annat (öppet svar)

Svaren på frågan fördelades enligt följande tabell:

Tabell 11: Svartsfördelningen på fråga 5 i enkätundersökningen.

Organisation	Stort intresse	Visst intresse	Inget intresse	Annat
MalmöLundregionen	3	4	1	-
Skåne Nordost	3	1	-	-

6 av 12 respondenter svarade att de upplever att det finns ett stort intresse av att få in större industrietableringar i kommunen, 3 av dem representerar MalmöLundregionen och 3 av dem Skåne Nordost. 4 respondenter från MalmöLundregionen och 1 från Skåne Nordost uppger att det finns ett visst intresse, och endast 1 från MalmöLundregionen menar att det inte finns något intresse alls.

Respondenten som uppgav att det inte finns något intresse svarade också att de inte har förutsättningarna för en sådan etablering och att tillgång till översiktsplanerad mark är den största utmaningen. Av de 3 respondenter från MalmöLundregionen som uppgav att det finns ett stort intresse uppgav samtliga att de har vissa förutsättningar för den typen av etableringar, men att tillgången till översiktsplanerad mark och rådigheten över den är den största utmaningen. Detsamma gäller för 2 av 3 av de respondenter från Skåne Nordost som uppger att det finns ett stort intresse. Den sista av de 3 menar att det inte finns några förutsättningar, men pekar också på tillgång till översiktsplanerad mark som den största utmaningen.

De som svarade att det finns ett visst intresse av större industrietableringar i deras kommun har i sin tur svarat lite olika på de andra två frågorna. Respondenten från Skåne Nordost svarade att de har goda förutsättningar för att erbjuda mark till en sådan etablering. På frågan om den största utmaningen blev svaret tillgång till översiktsplanerad mark. 3 av 4 respondenter från MalmöLundregionen uppgav att de inte har de förutsättningar som krävs

och att den största utmaningen är direktiv om bevarad jordbruksmark. Den sista respondenten från MalmöLundregionen uppgav att de har vissa förutsättningar att ta emot en större industrietablering, men att tillgången till översiktsplanerad mark är den största utmaningen.

5.4 Sammanfattning resultat

Resultatet av analysen av de fysiska förutsättningarna visar att MalmöLundregionen i princip består uteslutande av jordbruksmark och att ungefär hälften av den tillhör klass 8–10 på jordbruksverkets skala. I jämförelse består Skåne Nordost av över 68 % skog och endast runt 0,3 % är jordbruksmark i klass 8–10. Det ger radikalt olika förutsättningar för tillgången till planeringsbar mark i förhållande till jordbruksmark i de olika regionerna. Vidare ger analysen av infrastruktur och bebyggelse en bild av ett tudelat Skåne även vad gäller täthet i väg- och järnvägsnät och bebyggelsenivåer.

Näringslivsprofileringen bekräftar att Skåne Nordost är särskilt starkt inom tillverkningsindustrin, både i förhållande till resten av Sverige, region Skåne och i jämförelse med MalmöLundregionen. MalmöLundregionen i sin tur är tvärt om något svagare inom tillverkningsindustrin än resten av Skåne och Sverige i genomsnitt. Profileringen visar också att den högteknologiska tillverkningsindustrin inte utgör någon större del av arbetsmarknaden i något av områdena. Slutligen visar statistiken att arbetskraften i MalmöLundregionen i snitt har en högre utbildning än den i Skåne Nordost. MalmöLundregionen har historiskt legat över riksgenomsnittet och relativt jämnt med genomsnittet för Region Skåne. Skåne Nordost har en konstant nivå som ligger relativt långt under de båda två.

De generella trenderna i näringslivsprofileringen är att tillverkningsindustrin minskar i samtliga områden, men att minskningen sker långsammare i Skåne Nordost. I MalmöLundregionen innebär minskningen att fördelningen mellan kommunerna blir allt jämnare, men i Skåne Nordost har kommuner som Bromölla och Östra Göinge behållit sin ställning som ledande inom tillverkningsindustrin. Trenden för utbildningsnivåer visar att utbildningsnivån ökar i båda områden, men att ökningen går fortare i MalmöLundregionen. Den visar också att utbildningsnivån i Skåne Nordosts tillväxtmotorer Kristianstad och Hässleholm är betydligt lägre än i Malmö och Lund som är tillväxtmotorer i MalmöLundregionen.

Vidare visar enkätundersökningen att endast 1 av 12 kommuner upplever att de har goda förutsättningar för att ta emot större industrietableringar i dagsläget. Majoriteten uppger bristen av översiktsplanerad mark som den största utmaningen för att ändra på det, men även direktiven kring att bevara högklassig jordbruksmark nämns som en stor utmaning. En stor majoritet av kommunerna uppger också att det finns ett stort eller visst intresse från kommunledningen att arbeta för att kunna ta emot större industrietableringar. I jämförelsen mellan MalmöLundregionen och Skåne Nordost verkar kommunerna i Skåne Nordost inte ha lika stora utmaningar som MalmöLundregionen. Båda områdena har enligt enkätundersökningen samma upplevelse av bristen på översiktsplanerad mark som den största svårigheten. Ingen av tjänstemännen i Skåne Nordost uppger dock jordbruksmarken som ett hinder för arbetet och generellt uppger de att de har goda eller vissa förutsättningar för att tillhandahålla mark till den typen av etableringar.

6. Analys

Följande del av uppsatsen består av en analytisk sammanställning av de teman som tagits upp i teori och empiri, med utgångspunkt i de inledande frågeställningarna. De ytterligheter som uppmärksammats i de olika undersökningarna ämnas förklaras genom det teoretiska ramverk som ställts upp för uppsatsen.

6.1 Skåne Nordost som industriellt distrikt

En avgörande aspekt för en regions möjlighet att konkurrera om att bli lokaliseringsplats för större industrietableringar är den rådande arbetsmarknadsstruktur som finns på platsen. Vikten av historiska kopplingar till en specifik bransch för att skapa starka agglomerationer betonas bland annat i Marshalls teori om industriella distrikt. Fördelarna är, som tidigare nämnt, att den industriella traditionen på lokal nivå innebär en naturlig arena för kunskapsöverföring och för mindre företag att dra nytta av varandra för att konkurrera med de större företagen (Amin 2000, s. 158).

Den näringslivsprofilering som utförts inom ramen för denna uppsats har visat att det finns tydliga tendenser till agglomerationer inom tillverkningsindustrin i Skåne Nordost. Bromölla utgör det tydligaste exemplet, där hela 49,1 % av alla förvärvsarbetande i kommunen arbetade i just tillverkningsindustrin år 1990. År 2018 hade andelen minskat till runt 29,4 %. Det innebär en betydande minskning, men trots det ligger nivån betydligt högre än genomsnittet för Skåne län som år 2018 var 9,5 %. Med undantag från de större städerna Kristianstad och Hässleholm har hela Skåne Nordost en betydligt högre andel förvärvsarbetande inom tillverkningsindustrin i jämförelse med både MalmöLundregionen, Skåne Län och resten av Sverige (se tabell 3 och 4).

Agglomerationen av tillverkningsindustrier i Skåne Nordost består både av större företag med flera hundra anställda och av små och enskilda företag. Möbelindustrin i Bjärnum har historiskt varit ett tydligt exempel på en lokalt förankrad agglomeration av små företag där stora delar av befolkningen specialiserat sig inom en viss bransch och fört kunskapen vidare mellan generationer (Länsstyrelsen Skåne). Skåne Nordost passar i det avseendet in i Marshalls beskrivning av industriella distrikt, inte bara inom möbelindustrin utan i flera branscher runt om i regionen. De branscher som utgör Skåne Nordosts styrkeområden är ofta är kopplade till geografisk närhet till råvaran, som i många av fallen är trä. De geografiska

förutsättningarna är enligt Webers teori orsaken till att den typen av produktion lokaliserats just dit. Det har helt enkelt varit mer lönsamt att lokalisera exempelvis möbelindustrin närmre råvaran än marknaden (Roberts & Wood 2011, s. 23). Precis som i resten av Sverige tappade området en stor del av sin konkurranskraftighet i under efterkrigstiden och den allt mer globaliserade världsmarknadens påverkan på de ekonomiska strukturerna (Amin 2000, s. 149). Trots det har Skåne Nordost lyckats behålla sin tydliga profilering inom den arbetsintensiva tillverkningsindustrin även när utvecklingen i resten av Skåne och Sverige svängt kraftigt åt andra hållet (Se tabell 4).

Trots att betydelsen av Marshalls industriella distrikt minskat betydligt sedan efterkrigstiden menar flera forskare att hans teorier blivit allt mer relevanta på 2000-talet, delvis på grund av högre efterfrågan av lokalt och icke-massproducerade varor (Amin 2000, s. 150). De historiska och traditionella strukturer för tillverkningsindustri som finns i Skåne Nordost skulle i en sådan utveckling kunna vara en stor tillgång för regionen. Genom att analysera Skåne Nordost med hjälp av Marshalls teori framgår det tydligt att regionen har goda förutsättningar vad gäller historisk förankring och traditionella strukturer inom just den arbetsintensiva tillverkningsindustrin. MalmöLundregionen, som har en mer diversifierad arbetsmarknad, har inte samma typ av traditionella fördelar som enligt Marshalls teori är viktiga förutsättningar för att skapa en stark och konkurrenskraftig lokalisering för industriföretag.

6.2 Klusterfördelar i MalmöLundregionen

De potentiella fördelar som Skåne Nordost har tack vare sin starka industrihistoria är tydligast för etablering av mindre och medelstora företag inom de specifika branscher som regionen traditionellt förknippas med. Även större företag kan dra nytta av de strukturella och kulturella fördelar som industriella distrikt innebär, men de har också andra behov som behöver tillgodoses för att en plats ska utgöra ett gott lokaliseringalternativ (Amin 2000, s. 164). Enligt Porters teori om kluster är de samlokaliseringsfördelar som ett kluster innebär avgörande i ett företags lokaliseringsbeslut. Skillnaden mot Marshalls industriella distrikt är bland annat att ett kluster kan bestå av en stor variation av företag inom olika branscher som delar en liknande behovsbild. Ur ett företagsperspektiv menar Porter att stabila, befintliga kluster är en förutsättning för att locka nya etableringar till regionen. Där får företaget ta del av samlokaliseringsfördelar som kunskapsdelning, närhet till underleverantörer, samarbete

kring kontakten med lokala myndigheter och krav på den offentliga servicen till exempel (Porter 2000).

Tillverkningsindustrin är en bred sektor som innefattar flera olika branscher. Vad som är avgörande för ett tillverkningsföretags etableringsprocess kopplat just till fördelarna av samlokalisering kan därför skilja sig något åt. Gemensamt för de allra flesta företag enligt traditionella lokaliseringsteorier är dock vikten av en stabil infrastruktur, goda kommunikationer till resten av marknaden och kompetent arbetskraft (Roberts & Wood 2011, s. 22). Enligt Porter är det mest effektiva sättet att säkerställa tillgången till dessa faktorer alltså att befinna sig inom ett kluster med liknande behov i dessa aspekter (Porter 2000). Varken Skåne Nordost eller MalmöLundregionen har idag några utmärkande kluster inom tillverkningsindustrin enligt Porters definition. Där emot har MalmöLundregionen en stark arbetsmarknad med en positiv sysselsättningstillväxt till skillnad från Skåne Nordost (Region Skåne 2014). Detta tillsammans med faktorer som högre genomsnittsutbildning (se tabell 7 & 8) och mer tillgänglig transportinfrastruktur (se tabell 1) innebär bättre förutsättningar för företag att kunna dra nytta av de samlokaliseringsfördelar som ett kluster bidrar med.

Porters idéer om kluster har som tidigare nämnts inte bara fått genomslag bland forskare för att förklara geografiska mönster av ekonomisk aktivitet. Sedan teorin presenterades har den också använts flitigt både som underlag för offentliga myndigheters etableringspolicys och företagsledningars etableringsstrategier (Valdaliso & Wilson 2015, s. 2). Av den anledningen har konceptet kluster blivit något av en självuppfyllande profetia där klustret inte bara stärks av de samlokaliseringsfördelar som Porter pekat ut, utan också av det faktum att företag aktivt söker sig till platser med starka kluster med förhoppningen att få ta del av nämnda fördelar. Även detta talar för att MalmöLundregionen har bättre förutsättningar än Skåne Nordost när det kommer till rena försäljningsargument för att uppmuntra industriföretag att etablera i regionen.

6.3 Tillgång till mark

Den mest grundläggande förutsättningen för att större industrietableringar ska kunna lokaliseras till Skåne är att det finns lämplig mark tillgänglig för företagen att etablera sig på. Enligt enkätundersökningen som genomförts inom ramen för denna uppsats verkar just markfrågan dock vara en stor utmaning för många kommuner. Tjänstemän i både

MalmöLundregionen och Skåne Nordost uppgav i enkätundersökningen att de stora utmaningarna ligger i att få tillgång till okontroversiell mark som kommunen kan exploatera utan att det uppstår några intressekonflikter. För MalmöLundregionen handlar det främst om att den bördiga jordbruksmarken enligt länsstyrelsen ska undantas från byggnation. Även kommuner i Skåne Nordost, som inte har utmaningar med jordbruksmarken i samma omfattning, uppgav att deras största utmaning är att få tillgång till mark som de kan planera in verksamhetsområden på. En del respondenter valde också att motivera sitt svar i en öppen fråga, och skrev då att de i dagsläget har fler etableringsförfrågningar än de har möjlighet att hantera (se tabell 10).

MalmöLundregionens största utmaning grundar sig alltså till stor del i frågan om jordbruksmarken. Möjligheten att exploatera även högt klassad jordbruksmark ska enligt PBL regleras i varje kommuns översiktsplan. Bara i de fall en exploatering kan motiveras av att den är nödvändig för fortsatt utveckling av kommunen bör den godkännas av remissinstanserna och ses som giltig (Boverket 2019). Vad som i praktiken kan anses som nödvändigt är dock en något subjektiv bedömning som det är upp till varje kommun att själv bedöma. Länsstyrelsernas nollvision mot ny exploatering av jordbruksmark ger dock starka signaler om återhållsamhet i frågan (Länsstyrelsen Skåne 2015).

Även de kommuner som inte påverkas lika mycket av direktiv kring jordbruksmarken uppger att den största utmaningen ligger i själva planläggningsprocessen (se tabell 10). Detta tyder på att Skånes förutsättningar kring att möjliggöra större industrietableringar inte bara avgörs av de fysiska och arbetsmarknadsmässiga förhållandena. En av respondenterna i enkätundersökningen som representerade MalmöLundregionen menade att den stora utmaningen är att få rådighet över översiktsplanen snarare än att producera en bra plan (se avsnitt 5.3.2). Upplevelsen av bristande rådighet skulle kunna bero på flera olika faktorer, som att en stor del av kommunens area består av privatägd mark eller att planer överklagas och hindras med hänvisning till skydd av specifika miljöer.

Oavsett vad som är grundproblemet i den specifika planprocessen visar detta att det finns utmaningar kopplat till ineffektiv myndighetsutövning. Förutsättningarna för etablering av större industriverksamheter i Skåne beror till stor del på kommunernas förmåga att planera för den typen av verksamheter. De myndighetsutövande aktörernas etableringsfrämjande arbete består idag huvudsakligen av policys för att stärka det lokala näringslivet. Många kommuner

är starkt influerade av Porters teori om kluster och lägger stort fokus på så kallat klusterstärkande arbete för att öka områdets attraktivitet och locka till etableringar (Valdaliso & Wilson 2015, s. 2). Sådana åtgärder är viktiga för att säkerställa att Skåne kan konkurrera med andra regioner i norra Europa. Där emot är det viktigt att den fysiska planeringen inte glöms bort eller hamnar i andra hand. Att kommunerna faktiskt har färdigplanerad mark redo att exploatera är en av de mest grundläggande förutsättningarna i en etableringsprocess, och sådana problem kan inte lösas med hjälp av vanliga arbetsmarknadsstrategier.

6.4 Tudelningen av den skånska arbetsmarknaden

De undersökningar som genomförts inom ramen för denna uppsats visar på en tydlig tudelning av Skåne, både vad gäller arbetsmarknad och fysiska geografiska förutsättningar. I enkätundersökningen ställdes frågan om hur representanter för de olika kommunerna upplever att deras förutsättningar är kopplat till att erbjuda mark till större industrietableringar. En betydande del av respondenterna svarade att de upplevde att de hade vissa förutsättningar för att kunna erbjuda just det (se tabell 9). Upplevelsen av att ha ”vissa förutsättningar” just i markfrågan verkar också vara ett passande ord för hur de båda regionernas förutsättningar när det kommer till arbetsmarknadsstrukturer och lokal förankring. De delar MalmöLundregionen är starka i är Skåne Nordost ofta svagare i och tvärt om. De fysiska förutsättningarna kopplat till jordbruksmark är svåra att göra någonting åt. För att förstå vilka åtgärder som skulle kunna minska klyftan och bidra till fördelar för båda regionerna krävs dock förståelse för hur tudelningen kan ha uppkommit och vad det är som gör att den upprätthålls än idag.

En av de tydliga skillnaderna i arbetsmarknadens struktur är uppdelningen mellan arbetsintensiv och kunskapsintensiv industri. Teorin om produktlivscykeln innebär som tidigare nämnt att en produkt går genom olika stadier som kräver olika saker av sin produktionsmiljö. Den kunskapsintensiva industrin är ofta förknippad med de första stadierna av produktlivscykeln; introduktionsfasen och tillväxtfasen. Dessa faser kräver ofta innovation och kontinuerlig utveckling av produkten. I de första stadierna står produkten i fokus och företaget konkurrerar genom produktens unika egenskaper. Detta kräver en högutbildad, kvalificerad arbetskraft och goda innovationsmiljöer är ofta viktiga ur ett etableringsperspektiv (Lundquist 1996, s. 41). De företag som har majoriteten av sina produkter i introduktions och tillväxtfasen tenderar att lokaliseras till centrumregioner, delvis för att finnas nära kunden och på så sätt ha bättre förutsättningar i utvecklingsfasen. En annan

anledning är att företag med produkter i de två första faserna inte är lika kostnadskänsliga då de ofta har högre vinstmarginaler och tillväxt i försäljningsvolymen (Lundquist 1996, s. 43).

När produkten åldras och går vidare till de två sista stegen av produktionslivscykeln tenderar företagen att omlokaliseras bort från centrumregionen. Snarare än att konkurrera genom själva produkten konkurrerar företagen nu genom priset på produkten, vilket gör att produktionskostnaderna behöver minska. Ett vanligt sätt att minska produktionskostnaderna är att minska personalkostnaden. Detta faktum i kombination med att produkten blivit mer standardiserad och därmed inte har samma innovationsbehov gör att arbetskraften för denna typ av produkter snarare kräver billig, lågutbildad och lojal arbetskraft (Lundquist 1996, s. 41).

De ekonomiska och geografiska förutsättningarna för Skåne överensstämmer relativt väl med de lokaliseringsskrav som finns för produkter i olika stadier av produktlivscykeln. MalmöLundregionen har i genomsnitt en hög andel högutbildad arbetskraft och ett universitet som bidrar till goda innovationsmiljöer (se tabell 7). Enligt teorin om produktlivscykeln gör detta gör regionen till en god kandidat för etablering av företag med produkter i introduktions- och tillväxtfasen (Lundquist 1996, s. 43). Skåne Nordost kan i stället erbjuda billigare produktionskostnader relaterat till både mark- och personalkostnader. Detta gör att regionen är mer lämpad för produktion av produkter i mognad och nedgångsfasen. Det innebär inte att högteknologiska produkter produceras i MalmöLundregionen och andra produkter produceras i Skåne Nordost. Näringslivsprofileringen visade att andelen högteknologiska tillverkningsindustrier i de båda regionerna låg på liknande nivåer (se tabell 5 och 6). Där emot innebär det att mer innovativa produkter som kräver utveckling och forskning passar bättre i just MalmöLundregionen på grund av de strukturer som redan finns på plats där.

Produktlivscykeln kan alltså ge en förklaring till varför kunskapsintensiv tillverkningsindustri bättre gynnas av att lokaliseras till MalmöLundregionen och arbetsintensiv tillverkningsindustri snarare gynnas av att lokaliseras till Skåne Nordost. Beroende på vilken produkt ett företag produceras och var den befinner sig i produktlivscykeln har därför de olika regionerna olika förutsättningar att få till en etablering.

7. Slutsats

Med bakgrund i diskussionen om reshoring och potentiell återindustrialisering har denna uppsats haft som syfte att undersöka skånska kommuners förutsättningar att ta emot etableringar av större tillverkningsindustrier. Detta har besvarats genom två huvudsakliga frågeställningar:

- Vilka förutsättningar har kommunerna i MalmöLundregionen och Skåne Nordost för att möjliggöra industrietableringar i den fysiska planeringen?
- Hur svarar dessa förutsättningar mot vad som föreslås i teorierna som presenteras?

Frågeställningarna har besvarats genom att med hjälp av det teoretiska ramverket analysera de tre undersökningar som gjorts av fysiska förutsättningar, arbetsmarknadsmässiga strukturer och tjänstemännens perspektiv. Resultatet visade på en tydlig tudelning av Skåne där de sydvästra och nordöstra delarna har olika förutsättningar både när det kommer till den fysiska miljön och arbetsmarknadsmässiga strukturer. De traditionella lokaliseringsteorierna från Weber och Marshall har bidragit med perspektiv kring Skåne Nordosts industriella historia och på vilket sätt det kan påverka regionens förutsättningar idag. Porters klusterteori har i sin tur bidragit med ett ramverk för att analysera MalmöLundregionens förutsättningar kopplat till den befintliga arbetsmarknadsstrukturen. Slutligen kunde teorin om produktlivscykeln användas för att analysera orsaken till tudelningen och att de två regionerna har så olika förutsättningar.

Slutsatsen som kan dras är alltså att kommunerna i MalmöLundregionen och Skåne Nordost har olika förutsättningar när det kommer till att möjliggöra industrietableringar i den fysiska planeringen. Sett till Skåne som helhet finns rätt förutsättningar på plats, utmaningen är att de är något utspridda över rummet. Den bästa lokaliseringen för en större tillverkningsindustri i Skåne beror till stor del på vilken typ av produkt som ska tillverkas och vilka behov tillverkningen har av sin omgivning. En tydligare sammankoppling av de olika delregionerna i Skåne skulle därför kunna bidra till att regionen på ett bättre sätt kan dra nytta av de inneboende olikheterna och där med också på allvar vara med och konkurrera om att få ta del av satsningarna i en potentiell återindustrialisering av Sverige.

8. Vidare forskning

Denna uppsats har främst fokuserat på möjligheten till industrietableringar kopplat till faktiska förutsättningar ur både fysiska och strukturella perspektiv. Fokus har där med inte legat på att analysera kommunernas arbete med att stärka det lokala näringslivet och locka etableringar till regionen. För att få fördjupad kunskap om kommunernas förutsättningar bör även mer policyinriktad forskning bedrivas i syfte att förstå de försäljningsliknande mekanismer som idag är vanligt förekommande i en etableringsprocess. Med hjälp av koncept som territoriell konkurrens skulle frågan om Skånes förutsättningar i en potentiell återindustrialisering kunna fördjupas och analyseras utifrån ytterligare perspektiv. Genom att fokusera på policys och den offentliga sektorns roll i en etableringsprocess skulle det också vara möjligt att ge förslag på policyförändringar för att förbättra Skånes förutsättningar att konkurrera om industrietableringarna.

9. Referenslista

- Amin, Ash (2000). *Industrial Districts* i Sheppard, Eric & Trevor J. Barnes (red.) A Companion to Economic Geography. Kapitel 10. Blackwell Publishing, Oxford.
- Aranguren, Mari José & Miren Larrea (2015). *Territorial strategy. Deepening in the "how"* i Strategies for territorial competitiveness, Valdalisio & Wilson (red) (2015). Sida 55–70. Routledge, New York.
- Boverket (2019). *Lokaliseringsprövning inom områdesbestämmelser*. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/lov--byggande/provning_lov_fb/inom_ob/lokaliseringsprovning/ hämtad: 2022-04-01
- Boverket (2020). *Verksamheter och industri*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/oversiktsplanen/op-modell/mark--och-vattenanvandning/verksamheter-och-industri/> hämtad: 2022-04-10
- Capuder, Albert (2017). *Malmö snuvas på en ny fabrik med 2500 jobb: "Vi kan inte trolla med knäna"* i Sydsvenskan. <https://www.sydsvenskan.se/2017-07-04/malmo-snuvas-pa-en-ny-fabrik-med-2500-jobb-vi-kan-inte-trolla-med-knana> hämtad: 2022-04-04
- Dagens Industri (2020). *Därför väljer fler företag att flytta hem produktionen från låglöneländer*. <https://www.di.se/brandstudio/fanuc/darfor-valjer-fler-foretag-att-flytta-hem-produktionen-fran-laglonelander/> hämtad: 2022-04-04
- Denscombe, Martyn (2010). *Good Research Guide: For small-scale social research projects*. 4:e upplagan. Open University Press. Berkshire, England. [elektronisk] <https://ebookcentral.proquest.com/lib/lund/reader.action?docID=650320> hämtad: 2022-04-26
- de Vries, Robert (2010). *Sverige under 1800-talet* i SO-rummet. <https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/det-langa-1800-talet/sverige-under-1800-talet#> hämtad: 2022-04-10
- Ekonomifakta (2021). *Enkla jobb – internationellt*. <https://www.ekonomifakta.se/fakta/arbetsmarknad/sysselsattning/lagkvalificerade-jobb-internationellt/> hämtad: 2022-03-31
- E.ON Energidistribution (2022). *Så löser vi kapacitetsbristen i Skåne*. <https://www.eon.se/om-e-on/kapacitetsbristen/kapacitetsbrist-skane> hämtad: 2022-04-01
- Eriksson et al (2017). *Reshoring drivers and barriers in the Swedish manufacturing industry* i Journal of global operations and strategic sourcing. Volym 11, nummer 2, sida 174-201. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JGOSS-06-2017-0014/full/pdf> [elektronisk] hämtad: 2022-04-15
- Eriksson et al (2018). *To offshore or reshore? The battle of datapoints* i Supply chain management review. Volym 22, nummer 3, sida 42-46. <http://hig.diva-portal.org/smash/get/diva2:1536714/FULLTEXT01.pdf> [elektronisk] hämtad: 2022-04-14

ESRI. *How Buffer (Analysis) Work*. <https://pro.arcgis.com/en/pro-app/2.8/tool-reference/analysis/how-buffer-analysis-works.htm> [elektronisk] hämtad: 2022-05-16

Henning, Martin (2011). *Ekonomisk geografi. En ämnesintroduktion för nybörjare*. Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Lunds universitet. Rapporter och notiser 172.

Hilletoft et al (2020). *Fuzzy-logic-based support tools for initial screening of manufacturing reshoring decisions* i *Industrial management + data systems*, Volym 121, nummer 5, sida 965-992. <http://hig.diva-portal.org/smash/get/diva2:1536714/FULLTEXT01.pdf> [elektronisk] hämtad: 2022-03-31

Hilletoft et al (2021). *Challenges to competitive manufacturing in high-cost environments: checklist and insights from Swedish manufacturing firms* i *Operations Management Research*, Volym 14, sida 272–292.

Jordbruksverket (2021). *Värdering av jordbruksmark i planprocessen*. <https://jordbruksverket.se/download/18.4137e45617d4ac03597d469b/1637920970680/Slutredovisning-mmr-projekt-vardering-jordbruksmark-tga.pdf> hämtad: 2022-04-11

Lindholm, Olle (2020). *Fler jobb flyttar hem* i *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/BIRGE7/fler-jobb-flyttar-hem> hämtad: 2022-03-30.

Lunds kommun (2021). *LundaEko. Lunds kommuns program för ekologisk hållbar utveckling 2021–2030*. <https://lund.se/download/18.534008331800299c7a9c5fe/1650440390770/Lunds%20kommuns%20program%20f%C3%B6r%20ekologisk%20h%C3%A5llbar%20utveckling%20beslutad%20av%20kommunfullm%C3%A4ktige%202021-06-22.pdf> hämtad: 2022-03-28

Länsstyrelsen Skåne (2015). *Markhushållning i planeringen – Jordbruksmarken i Skåne*. https://dengodajorden.se/wp-content/uploads/2020/02/markhushc3a5llning_i_planeringen_final_webb_uppslag_2015-09-16.pdf hämtad: 2022-04-11

Länsstyrelsen Skåne (2019). *Skånes elförsörjning – en nationell angelägenhet*. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.11a2cbf716d6c8f9f7491cd/1570178050084/Sk%C3%A5nes%20elf%C3%B6rs%C3%B6rjningstrygghet%20-%20PM%202019.pdf> hämtad: 2022-04-11

Länsstyrelsen Skåne. *Industrins landskap*. <https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/kulturmiljoprogram-skanes-historia-och-utveckling/kulturmiljoprogram-industrins-landskap.html> hämtad: 2022-04-10

Lärka, Per (2019). *Brist på el för att skånska företag flyttar investeringar* i *SVT nyheter lokalt Skåne*. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/brist-pa-el-gor-att-skanska-foretag-flyttar-investeringar> hämtad: 2022-04-04

- MalmöLundregionen (2015). *Näringsliv i MalmöLundregionen*.
<https://www.malmolundregionen.se/wp-content/uploads/2020/09/slutlig-broschyr-N%C3%A4ringsliv-i-Malm%C3%B6Lundregionen.pdf> hämtad: 2022-04-12
- MalmöLundregionen (2020). *Nulägesanalys MalmöLundregionen*.
https://www.malmolundregionen.se/wp-content/uploads/2020/09/MLR-Omva%CC%88rldsrapport-slutlig_200217.pdf hämtad: 2022-04-12
- Malmö stad (2021). *Kockums*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Malmos-historia/Foretag-och-organisationer/Kockums.html> hämtad: 2022-04-10
- Navarro, Mikel (2015). *Territorial strategy. Depending on the "what?"* i Strategies for territorial competitiveness, Valdalisó & Wilson (red) (2015). Sida 17–31. Routledge, New York.
- Pegoraro et al (2022). *Regional factors enabling manufacturing reshoring strategies: A case study for perspective* i Journal of International business policy. Vol 5, s. 112–133.
<https://link.springer.com/content/pdf/10.1057/s42214-021-00112-x.pdf> [elektronisk] hämtad: 2022-03-30
- Porter, Micael E (2000). *Location, Competition, and Economic Development: Local Clusters in a Global Economy*. Economic Development Quarterly. <https://journals-sagepub-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1177/089124240001400105> Volym 14, nummer 1, sida 15–34.
- Region Skåne (2022). *Regionplan för Skåne 2022–2040*.
<https://geodata.skane.se/regutv/regionplan/2022/granskning/dokument/regionplan-for-skane-2022-2040-granskningshandling.pdf> hämtad: 2022-04-13
- Region Skåne (2020). *Hur har det gått i Skåne?* <https://utveckling.skane.se/digitala-rapporter/huga/arbetsmarknad/> hämtad: 2022-03-31
- Region Skåne (2014). *Det öppna Skåne 2030 – Skånes regionala utvecklingsstrategi*.
https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/regional_utvecklingsstrategi_skan2030.pdf hämtad: 2022-04-12
- Region Skåne (2008). *Näringsliv, handel och service i Skåne*.
https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/rapport---naringsliv-handel-och-service-i-skane.pdf hämtad: 2022-05-17
- RegVis (2021)a. *Om RegVis*. <https://www.regvis.se/om-regvis/> hämtad: 2022-04-27
- RegVis (2021)b. *Tillverkningsindustrin*. <https://www.regvis.se/tillverkningsindustrin/> hämtad: 2022-04-27
- RegVis (2021)c. *Högteknologisk tillverkningsindustri*. <https://www.regvis.se/hogteknologisk-tillverkningsindustri/> hämtad: 2022-04-27
- Regvis (2021)d. *Utbildning*. <https://www.regvis.se/utbildning/> hämtad: 2022-04-27

Roberts, Susan & Andrew Wood (2011). *Economic Geography. Places, networks and flows*. Routledge, New York.

Strandberg, Hans (2021). *Scania stoppar produktionen hela veckan* i Dagens Nyheter. <https://www.dn.se/ekonomi/scania-stoppar-produktionen/> hämtad: 2022-04-09

Tillväxtanalys (2021). ”*We are in the business of trust*” – erfarenheter från fyra investeringsprocesser. PM 2021:01. En delstudie i ramprojektet: Vilken roll har offentlig sektor för stora kunskapsintensiva investeringar? <https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.4edb065c1770000029e388da/1612187093585/> hämtad: 2022-03-13

Tillväxtverket (2020). *Platsens betydelse för industrin*. <https://tillvaxtverket.se/download/18.7ca55de16fee9569b132894/1580483492268/Platsens%20betydelse%20f%C3%B6r%20industrin%20Rapport%200314%20.pdf> hämtad: 2022-04-10

TT (2021). *Coronadrabbade hamnar i Kina kan påverka svensk julhandel* i Dagens Nyheter. <https://www.dn.se/ekonomi/coronadrabbade-hamnar-i-kina-kan-paverka-svensk-julhandel/> Hämtad: 2022-04-09

Valdaliso, Jesús M & James R. Wilson (2015). *Strategies for shaping territorial competitiveness – an introduction* i *Strategies for territorial competitiveness*, Valdalisso & Wilson (red) (2015). Sida 1–11. Routledge, New York.

Figurförteckning

Figur 1: Karta över Skåne med klassificering av jordbruksmark	s. 8
Figur 2: Referenskartan över MalmöLundregionen	s. 10
Figur 3: Referenskartan över Skåne Nordost	s. 11
Figur 4: Alfred Webers lokaliseringstriangel enligt kostnadsteorin	s. 13
Figur 5: Karta över klassificeringen av jordbruksmark i MalmöLundregionen	s. 27
Figur 6: Karta över klassificeringen av jordbruksmark i Skåne Nordost	s. 28
Figur 7: Karta över järnvägar, större vägar, tågstationer och tätorter i Skåne Län	s. 29
Tabell 1: Andelen markyta inom kategorierna för klassning av jordbruksmark	s. 28
Tabell 2: Bebyggelsegrad och räckvidd för infrastruktur	s. 29
Tabell 3: Förvärsarbetande i tillverkningsindustrin i MalmöLundregionen.....	s. 30
Tabell 4: Förvärsarbetande i tillverkningsindustrin i Skåne Nordost	s. 31
Tabell 5: Förvärsarbetande högteknologisk tillverkningsindustri MalmöLundregionen	s. 32
Tabell 6: Förvärsarbetande högteknologisk tillverkningsindustri Skåne Nordost	s. 32
Tabell 7: Eftergymnasial utbildning i minst 2 år MalmöLundregionen	s. 33
Tabell 8: Eftergymnasial utbildning i minst 2 år Skåne Nordost	s. 33
Tabell 9: Svarsfördelningen på fråga 3 i enkätundersökningen	s. 35
Tabell 10: Svarsfördelningen på fråga 4 i enkätundersökningen	s. 36
Tabell 11: Svarsfördelningen på fråga 5 i enkätundersökningen	s. 37